Орган Руського Народного Союза в Америцї

Свобода

SWOBODA

Рік XVII. Ню Иорк. Четвер, 2-го Вересня 1909 Число 34 — Vol. XVII. New York, N. Y. Thursday, September 2, 1909. No. 34

Від Голов. Уряду Р. Н Союза в Америцї

Згідно з статутами „Р. Н. Союза" § 7 отсим подає ся до загальної відомости всім пп. Головним Урядникам, Виділовим і Урядникам друкарнї „Свободи", що „Річне засїданє Виділу Р. Н. Союза відбуде ся в місті Чікаґо, Илл. на днях 8, 9, 10 вересня с. р.

На се засїданє обовязані суть явити ся: Голов. Духовний Управитель, Голов. предсїдатель, Голов. містопредсїдатель, Голов. містопредсїдателька, Голов. Касієр, Головні Секретарі, Радні, Головна контрольна Комісія, Директор друкарнї, Редактори, Менаджер друкарнї і Головний Орґанїзатор.

ПОРЯДОК ЗАСЇДАНЬ.

8-го вересня, точно о годині 10-ій рано Служба Божа і Панахида за померших членів Р. Н. Союза відправлена Голов. Духовним Управителем в гр. кат. Церкві сьв. о. Николая. (Ріг Superior і Bickerdike Sts.)

По Службі Божій всї присутні удадуть ся до галї, „Shoenhofe," на розї Milwaukee Ave. і Ashland Ave. де відбуде ся засїданє з слїдуючим денним порядком:

Отворенє засїданя Головним Предсїдателем і його справозданє.

Справозданє Голов. Дух. Управителя.
„ Головних Секретарів.
„ Голов. Касієра.
„ Голов. Орґанїзатора.
„ Голов Контрольної Комісії.

Дискусія над справозданєм Голов. Уряду Р. Н. Союза.

Справозданє Директора друкарнї.
„ менаджера друкарнї.
„ редакторів.
„ контрольної Комісії.

Дискусія над справозданями заряду друкарнї.

Ухвали в користь Орґанїзації.

Замкненє засїданя.

Головні Урядники Союза а іменно: голов. предсїдатель, голов. касієр, головні секретарі, контрольна комісія, менаджер друкарнї і головний орґанїзатор в цїли переведеня контролї їх дїловодства мають бути в Чікаґо уже дня 6-го вересня с. р. о годині 9 рано в гали призначеній на засїданє.

Дано в МкАду, Па., дня 25 Липня 1909.

Д. Капітула, *головний предсїдатель.*

Т. Лабовський, *голов. секретар.*

Важне оголошенє

для всїх пп. місцевих Урядників Р. Н. Союза в Америцї.

Отсим подає ся до загальної відомости, що враз з розметом за місяць липень с. р. вислано Вам так звані „Повновласти" тикаючі ся виплати похоронних коштів по умерших членах Р. Н. Союза. Сї повновласти суть на се, щоб в такім случаю, як похороном занимає ся дотичне братство, — заким займе ся, — зажадало від дотичних спадкоємців виповненя тої повновласти; се значить спадкоємець (чи спадкоємцї) мусять дати поперед леґальне (правне) порученє Р. Н. Союзови заняти ся похороном члена, як також і виплатити суму грошей за похорон з посмертної запомоги, яка припадає спадкоємцям по помершім членї. В таких случаях де спадкоємцї находять ся в старім краю, дотичні Братства можуть заняти ся похороном, однак рівночасно мусять вислати згадану повновласть спадкоємцям до краю до підпису і порученя виплатити похоронні кошти.

В кождім разї похоронні кошти несьміють бути більші як 150.00 дол.

Упрашає ся про те пп. місцевих урядників, як також звертає ся їх увагу, щоби взяли сї повновласти і се оголошенє до відома і строго після него поступали в усїх дотичних випадках. Р. Н. Союз, почавши від 15. серпня с. р. не виплатить анї одному братству похоронних коштів, не маючи в перед виповненої повновласти, як також не увзглядгить в тім разї жадного недбальства чи нехтованя або легкованя повисшого розпорядженя.

Від Головного Уряду Руского Народного Союза в Америцї.

Д. Капітула, голов. предс.

С. Ядловський, голов. секр.

ОГОЛОШЕНЄ

до всїх п. п. місцевих Секретарів і Орґанїзаторів Р. Н. Союза

Отсим повідомляємо Вас, що з початком сего місяця висилаєм до кождого Відділу один зошит нових деклярацнй, на котрих на відворотній сторонї надруковане єсть сьвідоцтво лїкарське. Длятого прошу п.п. Секретарів і Орґанїзаторів відкинути всї попередні деклярації а уживати лише нових. Кождий хотячий вступити в члени Р. Н. Союза має виповнити свою деклярацію сам або через секретара на мітінґу а крім того має явити ся у лїкаря і виповнити відворотну сторону деклярації (сьвідоцтво лїкарське).

Деклярація, се є найважнїйший документ так для члена як і Р. Н. Союза. Се є контракт на підставі котрого принимає ся члена і на підставі котрого виплатить ся запомога по членї. Длятого просить ся п.п. Секретарів о як найточнїйше виповнюванє всїх рубрик (питань) поданих на деклярації.

Крім деклярацій висилаємо також друки на: переступні листи", „зміни спадкоємців", зміни суми посмертної запомоги" і т. д. На кождій картцї з долу, єсть надрукована „Увага", котра поучає секретара до чого дана картка має ся уживати. Нехайже кождий секретар заки зачне виповнювати котру небудь картку, перечитає найперше „увагу" а відтак єсли картка відповідна виповнить єї. Карток зелених уживає ся тогди, коли член зміняє посмертне на 1000 або на 500, а до змінюваня спадкоємців уживає ся картки білої.

Всї деклярації, зміни спадкоємців і посмертного, неправильно виповнені будуть звернені назад Секретарови і не будуть увзгляднені.

Пригадує ся також що Секретар Відділу має кождого місяця вислати „місячне справозданє до Головного Уряду Р. Н. Союза". В тій цїли ми посилаємо враз з розметом жовту картку до відділу, котру Секретар повинен виповнити без огляду на се чи зайшла яка зміна в брацтві чи нї і прислати враз з деклярацїями і розметом до Головного Уряду.

Всї повисше наведені уваги суть приписані статутами Р. Н. Союза і чим стислїйше будуть придержувати ся їх Секретарі, тим більше працї защадять і собі і менї а що найважнїйше защадять непотрібних видатків почтових на зворот неправильно виповнених документів. Від Голов. Уряду Р. Н. Союза

Т. Лабовський

Голов. Рек. секретар.

Пом жіть своїм братам!

Уже більше двох місяців йде страшна борба в Микисракс, Па. Борба безвзглядна, борба на житє і смерть. В нїй по однім боцї мілїовери-богачі, по другім бідаки робітники. Сї нещасні, прибиті бідою, борють ся о кусник насушного хлїба, политого гіркими сльозами і крівавим потом хлїба.

Але і того хлїба їм жалують. За тяжку працю, за труди і недоспані ночи бідакам приходило ся з голоду вмирати. І струна терпцю пукла. Гнані крайною розпукою хватили ся послїдного средства оборони, вийшли на страйк. Який перебіг страйку, про се було писано протягом кількох недїль в шпальтах „Свободи."

Але засоби бідаків вичерпали ся. Фабрики стояли півтора року. В марцю почала ся робота. Днесь минає два місяцї, як треває страйк. Борба страшна, нерівна. Бо кромі мілїонів, якими розпоряджують боси, вийшов проти робітників другий страшний ворог: голод. Ворог неумолимий як смерть!...

І днесь, з Микисракс лунає один розпучливий голос: хлїба!...

Чи чуєте?...

Се плачуть голодні дїти. Висохлї кістяки. Жебручи простягають руки до тата: „їсти"!... А тато мовчить. Мовчить, хоть серце його шарпає біль страшний, хоть пукає йому серце у куски... „Їсти" лепечуть біднятка. „їсти дай тату"...

Що він їм дасть?

Де візьме їм хлїба? Маленьку окрушину тільки Лиш кусничок, щоб заспокоїти страшний їх голод...

Чи чуєте сей дїточий стогін, ви всї, ситі батьки ситих дїтий?...

Сеж плачуть невинні біднятка.

Допоможіть їм!...

Чи не бачите сей біль і сю страшну розпуку батьків? „Їсти"... „хлїба"... лепечуть дїти. Витягають худенькі, вимізеровані рученята до батька. Їх очи глядять так слезаво, з такою мольбою... „Лиш крихітку хлїба!..." А що сей батько їм дасть? Він сам голоден... сам не їв... Але вирвав-би душу, серце своє розірвав-би на куснї, щоб лиш нагодувати ним голодне маленьство... Щоб воно тільки не глядїло так розпучливо в його сльозаві очи... І в страшнім болю спускає сумно голову а важка як олів а пекуча, наче пекольний огень сльоза котить ся в діл... Він сам не їв уже три дни...

Се плаче батько дїтям. А батьківські сльози найстрашнїйші. Вони топлять желїзо, а ґраніт розсипують в порох...

А чи ваших сердець не зрушать?

Сеж брати ваші і християни! Сеж робітники, такі, як і ви всї, сеж Русини як і ви!...

І чи дамо їм загинути?

Чи вони не мають тут, на чужинї пятьсоттисяч братів і сестер?

Чи сї їх лишать в недолї?

Нїколи!

Вони повні надії витягають до вас, братя, руки о поміч. І ви їм її не відкажете!

Маленькі дїти до вас простягають худенькі рученята і з сльозами жебрають: „хлїба". І ви їм не подасьте каменя!

Батьки в розпуцї до вас кличуть: Братя, допоможіть. Днесь ви нам, завтра може ми вам. І ви вислухаєте їх.

Ми певні того.

(Продовженє на стор. 5-ій).

ВОЛОДИМИР АНТОНОВИЧ.

Доля Галицької Руси під австрійським правлїнем).

(Дальше).

Відроджене народности в Галичинї і дальша судьба сего руху.

Поява збірника „Русалка Дньєстрова" була фактом повороту громадянського житя в Галичинї; в нїм бачимо також характер людий, що складали сей збірник. От що кажуть видавцї сего збірника в своїм передслові до сеї книжки: Нашому народови і словесности на довго ся здрімало; но, на конець, судженно вже і нам пробудитись, коли другі вже проснули ся в соняшнім блеску; однакож, мимо довгого сну, наш язик чистий, як дївоча слеза. Ся книжка написана місцевим галицьким язиком — одним із діялєктів українського язика. На вступі сего збірника уміщені народні пісні, відтак т. зв. „складаня" Шашкевича, Головацького. Опісля слїдують переклади сербських народних пісень і вимки з Короледворської рукописи, дальше „старина" — документ в палеоґрафічній копії, поміщений в цїли указаня на місцевий елємент в минувшинї і декілька історичних українських дум, перепечатаних з вийшовших що йно тодї збірників Максимовича, Цертелева; відтак коротенькі бібліоґрафії — переважно письменство Києво-Могилянської школи. Сей збірник, хоч і тихенько, а все таки викликав зацікавлене в краю. Завдяки йому Галичина оживила ся. Почали появлятись літературні огляди і наслїдуваня, то щось в роді збірників, то знов як дуже гарні твори, н. пр. збірник Шашкевича. Були проби зобразити етноґрафічні і лінґвістичні особливости краю, описувано весільні звичаї, виходили в сьвіт граматики місцевого язика. Ті проби могли лиш дуже помалу осягнути властиву цїль. Одначе політичні обставини в тих часах пішли неначе на зустріч Галицьким Русинам-Українцям і значно помогли відродженю.

Серед такого положеня застав Русинів 1848 р. — час великих заворушень у всїх частях австрійського цісарства, особливо в Угорщинї, Сербії і коронних німецьких краях. Угорський сойм зажадав привернення своїх попередних прав. Більше або меньше сильний і оживлений рух проявив ся в инших областях. Серби і Хорвати також зажадали приверненя своїх прав. Такий же рух проявив ся і в Галичинї, де взяло в нїм участь особливо польске населене. Галичина ступала тож дорогою, що Угорщина: она бажала здобути собі повну автономію. В Чехах відкрито загальний славянський союзний сойм. Одначе се все тягнулось лише півтора року; славянський сойм розвязано насильно. Та мимо того із сего півтора року було досить користи для Галичини, бо послужив він для її зєдинення. Передтим в народнім літературнім руху брала участь лише молодїж, зате старші Русини стидали ся своєї народности, вважаючи її після загального пересьвідченя мужицького. У Русинів був такий погляд: коли чоловікови через образоване або иньшою дорогою удавалось здобути певні права, то казали, що такий чоловік повинен покинути мужицький язик. Тепер же протягом сего півтора року змінили ся обставини в Австрії супроти народного руху далеко на лучше. Першим кроком вперед під тим зглядом була та обставина, що і старі Русини взяли участь в народнім руху. Се стало ся так: після проголошеня конституції у Відни, впало до Галичини розпорядок, щоби жителї обявляли правительству свої домаганя. У Львові зібрала ся рада, щоби подати правительству адресу з вичисленєм домагань Галичан. Коли многі рішили зажадати від правительства запевнення свободи осьвіти і місцевого язика, то Поляки виступили ворожо супроти сеї предлоги. З сего повстав скандал. Тодї Русини заявили, що они зберуть ся на осібну раду і подадуть правительству осібну адресу. В сей спосіб дійшло до однодушних зборів Русинів в цїли зладження адреси. Се був перший крок до зєдиненя Русинів. В своїй адресї зазначили Русини свої права на самостійність. Зі своєї сторони порobило правительство такі уступки: відновлено львівський університет з деякими катедрами, на яких викладали в українськім язицї і в сей спосіб сей язик став рівноправним з иньшими; богословіє, українську літературу і історію викладали вріднім язицї. В тих ґімназіях, де руських учеників було більше, всї учителї мали бути Русинами. Сільські школи віддано в заряд гр.-катол. консисторіям і таким чином замінено їх на руські школи. Руський язик введено також в семінаріях і духовних школах, а тим самим руський язик зрівнано з иньшими. Ще хосеннїйші були для Русинів иньші розпорядки правительства з иньшого обсягу державної управи. Введено суд присяжних, де язики були рівноправні; суд обовязаний був судити в тім язицї, в якім говорив одвітчик. Дано право зборів і товариств, чим покористували ся опісля особливо галицькі Русини. Останки панщизняного права в Галичинї, іменно обовязок селян робити на дідича, або т. зв. панщину, полишену під деякими зглядами ще Йосифом II., знесено тепер зовсїм. Селяни дістали надїли землею, які они впрочім були обовязані викупити. Система викупу землї була дуже особлива. В Австрії оцїнила землї комісія, зложена з посїдачів земель, селян і урядників, а викуп мав відбувати ся в сей спосіб: ⅓ цїни платили селяни, ⅓ посїдачі земель дарували, решту, то є ⅓ сплачувало правительство посїдачам земель. Всїми тими реформами покористували ся Русини дуже розумно і відповідно цїли.

У Львові засновано під проводом місцевого митрополита і при участи місцевої інтелїґенції „Руську Раду." Після сего повстали філії ради в другорядних містах і селах, що находили ся в контактї з центральною радою. Всїх їх було 34. Цїлию сеї ради було — пособляти самостійности свого народу в церковнім і літературнім зглядї, а особливо старати ся о добродійство для краю. Она була строго демократична, а її орґаном була „Зоря галицька." Цікаве се, що ті перші прояви галицького житя були щирі, розумні і відповідні цїли дальшої роботи і заходів Галичан. Язик „Зорі" був популярний, яким говорили галицькі селяни. Напрямом її було — пособляти економічному розвиткови і осьвітї серед галицьких селян. Цїла часопись була заповнена радами для селян під правними зглядами: як заступати ся за свої права, свою управу і т. д. Деколи ся часопись з подиву гідною чутливостию, перечуваючи лихо, давала селянам розумні остороги.

Селяни діставши під той час надїли, дістали також і право, продавати свої землї. Они могли були попасти тепер в сїти ріжних компаній капіталїстів, в більшій части Жидів, задумуючих поскуповувати більші простори землї і повернути в сей спосіб бездомних і беземельних пролєтарів в панщинне населене. Але „Зоря Галицька," добачивши для селян в продажі їх земель велике лихо, остерегла їх, а капіталїсти понесли великі страти через ту осторогу і не успіли довершити задуманого дїла. Як дуже сей орґан був популярним, сьвідчить се, що в збірниках народних галицьких пісень є й пісні, зложені самим народом в честь сего орґану. Діяльність „Руської Ради" стрінула ся з великими перепонами, вправдї не офіціяльними, бо тодїшне австрійське правительство вельми пособляло свободї її діяльности. Перепони походили зі сторони місцевих елєментів, а іменно: серед польської народности завязала ся завзята боротьба, завдяки апатії і безоглядности з одної сторони, а сему, що Поляки мали свої інтереси з другої сторони. Вибрики польської народности переходили всяке понятє розсудку. Ся боротьба між польскою і руською народностию видала величезну публїцистичну літературу 48, 49 і 50 рр., що містить ся в тодїшних періодичних польських і руських виданях. Була се боротьба літературна і суспільна. Поляки казали, що руського народу нема, що люди, які входять до ради, допускають ся народного фальшу, коли твердять, що єствує руський язик. Русини вельми зближені до Поляків, винявши деякі дрібні відміни. Дальше казали: припустивши, що руська народність єствує, то одначе не має она етноґрафічних прикмет, історичного сьвідоцтва. Народности, що різко відріжняють ся, мають право на своє єствоване, коли у них є своя минувшина, а всего того нема у Галичан, отже они — не народність. Русини замість сего, щоби іґнорувати подібні суперечки, або відповідно на них одвічати, взяли справу дуже поважно і почали на доказ, що мають свою минувшину, вказувати і покликувати ся на свої історичні документи, в чім оказались дуже слабими. Поляки казали їм, що Русинів нема вже від 400 лїт, отже з огляду на се Русини не мають ніякої правоздатности. Були ще другорядні суперечки, менше важні. але вельми розятрені польські часописи представляли руських діячів як людий, що дїлають вельми через підкупство і задля інтриґ. Зразу обвинувачували руських діячів, що они підкуплені австрійським цїсарем, відтак російським правительством, бажаючим відорвати від Австрії деякі провінції. Колиж Поляки говорили про сферу демократичних славянських рад, то додавали, що цїлию тих рад є різня висших станів та що селяни, наче-то, задумують анархію в державі. Замість сего, щоби іґнорувати сї напасти, або відповідно до сего на них одвічати, Русини відповідали в розятреню, що Поляки так їм надоїли, що они в дїйсности стануть такими, якими їх зображають Поляки. Се давало Полякам повід до нових обидливих заміток. Остаточно Русини дїйсно давали Полякам повід до таких заміток, бо Русини війшли в зносини з ретроґрадним австрійським правительством. Се доказ, що руська орґанізація складала ся з людий недосьвідчених, нездержливих, а здержливість дуже важний і сильний середник при орґанізації. Вже в кінци 49 р. справа в Австрії повернула ся різко в противоположену сторону. Під ту пору австрійське правительство було в такім положеню, що могло обчислити сількість своїх уступок і роздавати їх розмірно до своїх бажань. Галичани здобули протягом сего 1½ року (1848—1849) більше чим передше протягом десяток лїт. Они звязали народність зі справою селяньства. Гурток патріотів, признавши себе независимим, потрафив заснувати кілька таких інститутів, які годї було знищити пізнїйшими подїями.

(Дальше буде.)

Єще в справі віча.

Як відомо, дня 15-го вересня відбуде ся віче в Філядельфії, Па., на котрім рішить ся доля нашої руської школи, та на котрім обговорять ся важні справи. Се вже було оголошено в відозві.

Всї Русини повинні причинити ся до здїйснення плянів комітету, всї Русини повинні показати, що гідні імени культурного народу.

Я мізерний раб божий хотївбим рівнож причинити ся до здїйсненя внеслих плянів. Чим причиню ся я?

Відповідь коротка: Гріши.

Так єсть. Гроші конче потрібні, тож я і кождий сьвідомий Русин мусить дати жертву на се народне дїло.

В гарній передній статї в числї 31-ім Вп. д. Стеткевич взиваючи до участи в вічу між иньшим сказав що хто не возьме участи в вічу, не є патріотом. Я з тим не годжу ся і роблю зміну, на яку думаю і сам Вп. д. Стет. згодить ся. Зміна така:

Хто з патріотів не може прибути на віче, нехай пришле гроші, а імечно таку суму, яку мав видати за тікет на трені; хтож не в силї дати цїлої суми най дасть часть.

На вічу повинно записувати ся не лиш імена учасників, але і жертви грошеві. Ся точка дотичить головно Філядельфійців і учасників з поблизької околиції. Чому так, прошу послухати: Кождому ясно, що робітникам, майнерам і бизнесменам з далеких околиць трудно брати участь в вічу, а Філядельфійцям і Русинам з поблизької околиці лекше буде взяти участь в вічу, хотяй певно і з них більшість буде перешкоджена.

Філядельфійцї і Русини з поблизьких місцевостий не потребують видавати великих сум на дорогу, тож нехай за се зложать кождий після своїх сил лепту на народне дїло, нехай дадуть добрий примір другим Русинам.

Наші діячі, так сьвітські як і з духовенства повинні вплинути, щоби добрий примір був зроблений на вічу, памятаючи на латиньську пословицю: Exempla trahunt (приміри потягають).

Кінчу і ще раз повторяю: від суми зібраних гроший буде залежати в значній части успіх віча.

о. М. Данилович.

Не плакати нам...

В нашій старій вітчинї однакова біда, але не все однаково борють ся наші братя з тою бідою. Бували часи, що народною роботою занимав ся невеликий гурток сьвідомих людий, тепер пробудив ся до житя трохи не цїлий нарід. Лиш в деяких гірських закутинах і в кільканайцяти селах, заморочених кацапщиною, дрімає наш мужик дальше по рецепті польських і москвофільських „культур-треґерів". Поляки в великім страху, що — мовляв — ось-ось зірвуть ся „гайдамаки" до бою з Ляхами, повинимають з за холяв осьвячені українськими попами ножі і почнуть різати „культурних" сусідів... Така кровава різня привиджуєть ся вшехполякам все і всюди. Польські редактори видумують всякі нападки на українських „siczowników" на спокійних польських обивателїв і бють в давін тривоги та накликують усї орґани публичного безпеченьства до винищеня всїх сїчий. І справдї, нещаслиі ті галицькі січові товариства під обухом ляцкої самоволї! Всїх сїчовиків переслїдують ся всякими можливими способами. Основні закони державні, право боже та людське подоптано цинічно ногами, а за те пішли в рух ріжнородні „приґельпатенти", якими бичують ся „w imieniu Jego Cesarsko-Królewskiej Mości" усїх руських громадян, що мають сьмілість признати ся публично до руської нації.

За кожду марницю, за кожду найдрібнїйшу річ мусять Русини зводити з нахабним сусїдом формальну борбу, а коли Поляки під пресією віденських кругів приневолені зробити на користь Русинів якунебудь невелику уступку, то зараз всї польські письма починають трубіти на всї чотири сторони сьвіта про благородність і справедливість Поляків, а невдячність і ненаситність Русинів. Вони, ті „благородні" панови не можуть ніяк порозуміти, що Русини не вимагають від них нїчого, не хотять ніякої їхньої ласки, бо їм правно належить ся все те, чого їм до їх національного розвитку потрібно. Впрочім кождий Русин знає, що він належить до держави австрійської а не до Річи посполитої польської... Що Поляки уважають себе господарями у східній Галичинї, а австрійські правлячі круги піддержують їх в тім переконаню, то се Русини знають, але знають і тоє, що недалекий вже час, коли одні і другі бу-

дуть приневолені дати Русинам більше, ніж вони тепер домагають ся...

Як ми вже зазначили на початку, тепер між галицькими Русинами кипить живе, повне, сьвідоме народне житє. До сього житя приглянув ся гаразд російський проф. Погодін і оцінив далеко не так, як прим. москвофільський ,,трупъ и призракъ''... До роботи стали люди ріжного віку і ріжних станів. Сивоволосі сьвященики стали побіч сідоголових лікарів та адвокатів; руські урядники та учителі з'єднали ся в одну національну родину; молоді ідейні академики подали руку простолюдинови — і всі разом кинули одно велике гасло, один могучий клич: **В народ!** Почала ся завзята боротьба з сильним противником, боротьба на смерть і житє... Пішли наші народолюбці під курну стріху хлопа-мужика, але не з ножами або мечами, а з щирим, отвертим серцем, з кріпким, могучим словом. І порухав ся дрімучий руський велитень, заколисав ся в повітрю синьо-жовтий стяг, понесла ся з буйним вітром чародійна козацька пісня-дума — і напав великий жах вікових гнобителів народа руського; почали шаліти скажені кати... Та не поконати їм трийцять міліонового люду, не стримати насильством бистрого, рвучого потока... За ними сила фізична, за народом руським сила ідеї. Не вбити ворогам живої душі. Витратить ся їх енерґія, притуплять ся їхні мечі, але не припинять ся, не устануть стремліня нашого народу до свобідної волі, до цілковитої независимости.

А ми?... Нам треба радіти, що наші родимці приходять щораз більше до народної сьвідомости, що уміють стати до борби з супостатом, уміють боронити своєї народної чести і людського достоїньства. Нам, жиючим на вільній землі, треба брати приклад з галицьких братів і станути враз з ними до бою з тими, що заперечують нашу народну окремішність, що намагають ся оплюгавити перед сьвітом честь і славу нашого українсько-руського народа. Не плакати нам і сльози не лить!... Хай плаче ворог, а ми: в гору серця! Нас ожидає еще сьвітла будучність, бо ми що йно забираєм ся жити!...

Москвофілам.

Чи бачили ви коли якунебудь конаючу зьвірюку? Лежить на землі з витягненими ногами, з висолопленим язиком, з вищиреними зубами, з піною на обвислій морді. В очах видно ще трохи погасоючого житя, але воно вже якесь неясне, темне. Цілим тілом сіпають короткі корчі, зьвірюка дістає передсмертні судороги, ще кілька разів заверне мутними очима — і гине.

Такою конаючою зьвірюкою є наші староруси — кацапи. Бачуть сараки свою недалеку ,,кончину'' тай точуть скажену піну і завертають на всі боки померкаючими від болю очима. Вони і зуби вищирили, але що не мають вже сили зробити ними природного ужитку, то з великої досади завили таким собачим голосом, що аж цар-батюшка зі страху на землю присів...

Нам невимовно тяжко полємізувати в приличний спосіб з оттими кнуто-славними посіпаками, а ще тяжше сповняти свій публіцистичний обовязок зглядом читачів нашої часописи. Хоч ми мовчали цілими місяцями і не відзивали ся ні словечком про всі скажені напади москвофілів на наш руський нарід, то таки не стало нам терпцю, щоб нерешті не сказати їм в живі очи того, чого вони домагають ся від нас в кождім числі своїх цареславних орґанів,

Говорити з москвофілами як з людьми розумними, або відкликати ся до їх чести (вони-ж її зовсім не мають) се то само, що стріляти кулькою в пліт. Полємізувати з ними про всі ті дурниці, якими набиті усі шпальти їх славних, ,,казет,'' не стоїть труду, бо вони і так не розчовпають того, що сказано розумно і ясно. Ми тільки не можемо в ніякий спосіб поняти, про що саме писали би кацапи у своїх шматах, якби так забракло нараз ,,клятих украинцоф''... І вони ще мають чоло називати себе людьми і то людьми цивілізованими(sic)! Ну, ,,от повітря, глада, огня... і від такої цивілізації, сохрани нас, Господи!''

Та що тут довго говорити. На те Бог сотворив собаку, щови брехала, а москвофіли сповняють тільки свій обовязок... Назвати Січинського ,,безглуздою мазницею українського загорільця'' се обовязок ,,старорусів'' супроти народу руського, того народу, за котрого Січинський жертвував своє молоде житє. Лизати руки ляцьких сатрапів і жебрати у них ласки, щоб не карали ,,істинно руських'' за вчинок ,,безглуздої мазниці'' се теж обовязок рабів супроти своїх хлібодавців. Жалувати за убитим Потоцьким, як за батьком, що піклував ся ними і видер їм силою кілька посольських мандатів від народу руського — се обовязок вдячности. Висьміяти увесь наш народний рух, обмазати болотом найсьвідоміших народних діячів, оплюгавити рідну мову і рідну пісню, подоптати ногами своє рідне гніздо — се обовязок ренеґатів. Лучити ся з найтяжшими ворогами народу руського, бойкотувати всі руські інституції і школи, посилати своїх дітий до польських ґімназій, віддавати свої виборчі голоси русиножерному польському послови — і те також обовязок кацапів. А пек вам та оспина, вародні діти одної Матери, з такою вашою культурою та з такою безпримірною опікою!

Не хочемо вже більше псувати крови нашим читачам тай на тім уриваємо свою полєміку з конаючою собакою — москвофілами. Нехай вони, ті зрадники народні, ті раби російських та польських реакціонерів, жиють собі еще до якогось часу, а ми ,,грішні'' помолім ся горячо, щоб милосерний Господь Бог дав їм легку смерть і простив їм всі безконечні ,,согрішенія'', яких вони допускають ся на річ рідного народа.

Се не утопія.

В послідних числах ,,Свободи'' вичитав я зазив до американської Руси на віче в справі шкільній.

Школи русько-американські мають за задачу головно запобічи американізованю нашої молодіжи. Сама наука читаня і писаня по руськи не запобіжить тому. Бо як з Русина знанє читаня і писаня по хиньски не зробить хинчика так само знанє руського читаня і писаня не запобіжить винародовленю наших дітей.

Щоб руська дитина, уроджена на американській земли остала руською до сего потреба чогось більше, як лишень самого знаня читаня і писаня по руськи. Дитину таку треба натхнути руським духом. Того руського духа набути може она в першій лінії від своїх родичів і своєї рідні; по друге від свого окруженя товариства, а в кінци зі шкільної лавки.

Річ ся часто маєсь на відворот в старім краю. Там школа дуже часто заступає усі три чинники, а то головно по тій причині, що учителі там заступають часто місце родичів, товаришів і учителів. — Школа в старім краю має молодіж під своєю опікою від дитиньства аж до укінченя молодого віку пр. укінченя ґімназії, при тім масове оточенє студентів і учеників руських — товариства, забави, часописи, книжки і наглядні приміри борби за народні права, усе те будить і підносить руського духа в молодіжи і боронить її перед винародовленєм.

Тут в Америці того усего брак. Тутешна руська школа на разі є се найпримітивнійша школа елєментарна — котра крім писаня і читаня нич иньшого не є в силі подати дитині. — І то ще дуже добре сповнить свою задачу наш учитель, коли він є в силі за тих пару годин науки на рік научити діти правильно читати і писати по руськи. Школа тутешна руська має до діла з дітворою через дуже короткий час і тому днесь від тої школи усего на разі можемо жадати, то научити діти правильно читати і писати по руськи; — більше при теперішних даних вона не в силі здїлати.

А чи се охоронить нашу молодіж від винародовленя — я дуже сумніваю ся.

Щож робити? Чи здатись на волю божу і загнути руки? Ні! Єсли дотеперішні средства не вистарчують, то треба нам оглянути ся за ліпшими.

Перше: ми повинні як найскорше (принайменче по більших парафіях) постепенно заводити цілі низші школи на взір публичних. Як се здійстнити, я лишаю се вічевикам.

Я хочу піднести в моїм письмі нову гадку як би запобічи винародовленю нашої молодої американської інтеліґенції. Я понимаю, що для нас Русинів, котрі не привикли до закрою і перепроваджуваня більших плянів — моя гадка видаєть ся може ,,утопією'' чимось, що над наші сили. Але власне сьвіт і народи поступають наперед через те, що у них чи то одиниці, чи загал вірять в свої сили і перепроваджують в дійстність те, що для других людий видаєть ся ,,утопією''!

Чи ще до днесь не здають ся міліонам а міліонам людий ось такі дійстні річи утопією як телєфон Белля, телеґраф без дроту Марконіого, фоноґраф Едісона, проміні Рентґена*), рад**) Кіріє-го і т. д. і т. д. а в кінци Цепеліна корабель воздушний і літаюча машина Райтів. Отже чим більше на вигляд немислимий проєкт (,,утопія'') ми переводемо в житє, тим значнійший буде наш поступ. Я маю на думці заложенє американського університету в старім краю для нашої русько американської молодіжи.

Плян мій ось такий в коротці:

Купити під Львовом пр. від 50 до 100 морґів поля — збудувати там потрібні будинки на взір тутешних університетів американських, відповідні помешканя для студентів і молодіжи взагалі. Завести там науку низшу, висшу і університет, з факультетами: правничим (американське право), медичним, фільозофічним або так звану ,,нормал-скул'', теольоґічним, інжінєрію, бізнесову купецьку науку і т. д. Одним словом усе чого в подібних закладах учать в Америці а науку подавати там в язиці руськім та анґлійськім, так, щоб молодіж виучена на нашім університеті рівналась або і перевисшала тутешну американську молодіж так що до знаня фахового як і що до язика анґлійського і руського.

Я не кажу, щоб усе те завести від разу. Ні! поволи і постепенно.

Наука там тревалаб на взір тутешний через сім місяців майже без перерви, а вакації, як тут, тревалиб пять місяців. Молодіж наша з початком шкільного року, так як і тут, в Октобрі, з'їзджалаб ся з Америки до університету — сиділаб там сім місяців і училась. На вакації верталаб назад до Америки.

Дорога там і назад днесь уже займе мало що більше як два тижні, а за ціла літ певно і тілько ні. Коли та подорож не винеслаб більше як 75 долярів а радше 150 дол. (в обі сторони). Вернувши з краєвого університету хлопчина чи дівчина через чотири і пів місяця усе заробилиб собі що найменше тілько, щоб покрити принайменче кошт подорожи. Удержанє і оплату поносилиб або родичі або діставалиб стипендії від руського американського народу.

Найважнійша тепер річ звідки взяти гроші на те усе. І на се знайдесь при добрій охоті рада.

В першій мірі числім на себе самих. Місто того, щоб безустанку жебрати від народа о складки, ми зробім так: Зложім пр. $1.000 дол. або добровільними складками, або ні то пожичимо їх, як тілько патріотизму у нас не знайдесь. За сї гроші заложім пр. фабрику мила і весь дохід через 10 літ або через так довго, поки не збересь відповідна сума, складаймо; зібравши достаточну суму, пр. $500.000 долярів приступаймо до діла. Заложенє фабрики мила розмірно вимагає дуже малого накладу, особенно як мило виробляє ся зимним процесом. Наша фабрика виробляла-б два роди мила: одно для митя ся, а друге до праня біля. Єслиб фабрика на кождім куснику на чисто заробила два центи, то, рахуючи з часом річний оборот на міліон штук, малаб доходу річно яких $20.000, а требаб також тямити, що з кождим роком при добрій управі і заходах, круг продажи збільшав би ся не тілько між Русинами, але також між чужинцями. Другий спосіб доходу був би заінтересувати нашим ділом тутешних міліонерів. Американська школа, університет з анґлійською викладовою мовою в старім краю промовлялиб вельми до їх амбіції.

Днесь они складають міліони на пропаґанду подібних шкіл в Туреччині і в инших краях, а тим більшеб они підпомогли і наш плян. Звичайно, тутешні американські університети роблять се так: добирають собі професорів таких, котрі мають приятелями міліонерів і через них впливають на богачів та дістають підпомоги в грошах. Щось подібного і миб могли робити.

Не хочу розводити ся довше над тим пляном а приступлю до закінченя.

Нам не треба страхатись ані видатків, ані широкого покрою проєкту.

Вашінґтон Букер, мурин, коли підняв думку заложеня університету для муринів — розпочав свій плян здійснювати в той спосіб, що в опущеній стайни почав дітвору учити. Днесь, протягом несповна 20 літ університет той займає кількадесять будинків а його маєток виносить над 25 міліонів. Другий примір: Один з найславнійших університетів ,,Гарвард'' розпочав з чотирма професорами іількома студентами, а днесь учить там кілька сот професорів і має тисячі студентів (президент Тафт учив ся там). Університет в Валпарейзо розпочато з двома професорами, а днесь учить ся там 7 тисяч молодіжи; сотки таких примірів мож би навести. Єслиж мурин Вашінґтон Букер міг мати на стілько моральної сили і відваги, щоб своє діло довести до кінця то я сподіюсь, що уся американська Русь знайде може тілько сили і відваги кілько її мав один мурин.

Користи з того університету булиб ось такі для американської Руси:

Молодіж наша котраб училась в краю, пересякла-б патріотизмом — научилась би докладно руської бесіди та сталаб розсадником нових поступових ідей в краю а горячого патріотизму тут, серед народу русько американського.

По друге університет американській в старім краю приготовляв би тамошню молодіж до тутешнього житя американського.

Родичі моглиб по просту віддавати свої діти до нашої шхоли і від молоду, від дитини, приготовляти їх до тутешнього житя, як днесь підготовляють їх приміром до стану духовного, правничого, лікарського і т. д. Така інтеліґентна одиниця приїхавши до Америки не марнувала-б ся, не гинула-б, не витирала-б кутів в шинках, але маючи американський фах в руках і знанє тутешнього язика від разу ставалаб пожиточним членом нашої суспільности. Молодіж наша моглаб або женитись в старім краю з русинками або наші дівчата моглиб виходити замуж за старокраєвих молодців.

Додам, що така школа і університет згорнулаб по просту молодіж з цілої Европи до себе; бо булаб се одинока інституція на цілу Европу, де-б молодіж могла підготовитись до Америки.

Єсли моя гадка приймесь в нашім народі і віче вибере комітет до здійсненя мого проєкту, то я перший даю на разі $100 на заложенє фабрики і буду старатись з'орґанізувати і перевести заложенє проєктованої фабрики на ціль будучого русько-американського університету в старім краю.

Др. В. С.

*) Проміні Рентґена є се таке сьвітло за помочію котрого можна бачити чоловіка наскрізь.

**) Рад є се такий мінерал, котрий видає в себе сьвітло і тепло і то без перестанку.

„SWOBODA"
(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
Published every Thursday at
184 Hudson., New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSHYN,
Superintendent
411 Washington Ave.,
ELIZABETH, N. J.

ANTH. CURKOWSKYJ,
editor
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW,
manager,
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода"
часопись для руского народа в Америці і орган „Р. Н. Союза", виходить що тиждня в четвер і коштує:
в Америці на 12 місяців $2.00
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати газету треба все гда з гори.

Гроші треба посилати в реґістрованім листі, або через експресовий, або почтовий money order (мони ордер). Money order то є карточку, котру дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішліть нам бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA"
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Думки на часі.

Зближаєть ся осінна, а за нею зимова пора. Настануть небавом короткі дні а довгі ночі. Прийде наш чоловяга з роботи, обмиєть ся з фабричного або вуглявого бруду, попоїсть трохи теплої страви, поговорить з своєю подругою, побавить ся з діточками тай почне думати, де то йому сегодня провести довгий, нудний вечер. От пригадав собі за свого сердечного кума. Треба пійти, поговорити трохи, бо так якось скучно... Взяв шапку на голову тай пішов. По дорозі зустрів ся з иньшим своїм приятелем, а що на дворі повівало холодом, то оба други вступили до поблизского шинку „погріти ся". Там знайшли ще кількох знакомих тай „гріли ся" разом з ними довго-довго, аж поки „гостинний" шинкар не випросив їх чемно за двері. Вернув наш сваток домів та на свою біду... Проклята жінка, що з вечера була ще ангелом, почала з мужом сварку. Слово по слові — тай настало в хаті правдиве пекло...

Се тільки один образок з житя наших робітників, а таких образків, нераз далеко гірших, тьма-тьменна... Богато про се могли би сказати американські поліцаї, детективи, скаври та корти... Тратить наш чоловік свою честь і людське достоїнство, тратить марно тяжко запрацьовані центи, тратить здоровлє, тратить поважанє у своєї жени і дітий, кидає чорну пляму на славу руского імени, заставляє чужинців до наруги ча тлуму над нашим народом.

Не було би отсего всього тоді, коли-би наш робітник почув в собі потребу просьвіти і культурного освідомленя. Не дороблялиб ся скваєри з нашого робітника тоді, коли би сей робітник замість до коршми пішов прим. до читальні. Коли він неписьменний, там, в тій читальні, міґ-би легко навчити ся грамоти, а на всякий случай міґ-би навчити ся з писаня або оповіданя других людий богато цікавих річий, які стали-б йому в пригоді в улаштованю власного житя.

Бажаючи нашому народови як найбільше всякого добра, хочемо на отсім місці сказати кілька слів про те, як наші люди повинні забавляти ся по праці і де їм належить шукати за розривками в довгі осінні та зимові вечері.

Найважнійша річ — то просьвіта. Непросьвічений чоловік нарікає вічно на свою біду, а тій біді — після його гадки — винні найбільше ті, що зі свойого обовязку витикають йому його некультурні промахи. І так напр. піп і дяк — се два найбільші вороги робітника і він, де тільки може, підставить їм ногу... Инакше думає чоловік освічений. Коли він переконаний, що піп та дяк не сповняють як слід своїх обовязків, тоді ставить справу ясно і домагаєть від них або позитивної роботи або уступленя зі своїх місць. Богато о тім можна би говорити, та ми радше кинемо заслону на сей предмет, а возьмемо ся за саму тему. Отже просьвіта то одинокий чинник, який двигнути може наш нарід з духовного заненаду.

До шириня просьвіти між темним людом служать ріжнородні способи. Найважнійші з них: добрий приклад одиниць освічених, здорове зерно подаваної просьвіти, любов та самопосьвята для рідної справи, живе а переконуюче слово, читанє всіляких пожиточних книжок та часописий, відчити з усяких областий знаня, ріжнородні ігри та забави, вечерки, концерти, та аматорські вистави, прогульки, танці і т. д. і т. д.

Щоб усї ті способи переводити можна в житє, до сього потрібно наперед людий, а відтак осібної кімнати, в котрій ті люди могли би сходити ся і спільно працювати. О таку кімнату не трудно постарати ся, а що до людий — то вже иньше діло. Наші нетямучі робітники мають звичайно велику відразу до своїх „читальників" і не хотять мати з ними нїякого діла. Самоохотно вони не запишуть ся ані до читальнї, ані до нїякого просьвітного товариства. Їх треба втягнути туди, нераз навіть і підступом, треба уміти заціказити їх культурною справою. Як такий простачок засмакує раз в добрім, то від злого буде вже варувати ся цілою силою своєї волї. Та щоби воно так стало ся, треба, щоб наші просьвітні інституції були не тільки на папери, але таки дійсно робили свою роботу. Заложити читальню для самої амбіції та слави кількох одиниць, а відтак пустити ту читальню ,,кантом" і нїколи більше нею не інтересувати ся, — се робота шкідлива та деморалїзуюча. Тут треба витревалости і постійности, а хто тих прикмет не має, хай лучше сидить тихо і не рипаєть ся... Брак витревалости і постійности, се наші найбільші національні хиби і вони увійшли вже навіть в приповідку та стали славні на цїлий сьвіт. Доки ми не позбудемо ся сих двох хиб, доти будемо погноєм для иньших, культурнїйших націй. Не даром же кажуть чужі і свої, що Русин се синонїм раба і він тільки на те сотворений, щоб другим служити...

Просьвічувати нарід, приводити його до самосьвідомости, наставляти його на путь істини і моральности — се обовязок духовеньства і учительства. Доки наші сьвященики і учителї не візьмуть ся до народної працї, доти ми будемо предметом насьмішок і глуму з боку усіх цивілізованих людий; доти нам ходити по сьвіті з пятном назадництва, заскорузлости, рабства, безідейности.

Як хочемо жити на сьвітї житєм людини, а не скотини, то робім те, що роблять иньші культурні народи. Закладаймо по всїх усюдах: народні школи, читальнї, аматоські кружки, діточі та мішані (як можна, то і мужескі) хори, орхестри, банди, товариства ґімнастичні, всілякі касина, клюби, брацтва і т. и. До роботи берім ся жваво і не зражуймо ся першими невдачами, бо то, що робимо, робимо не чужому, а собі, свому народови. Чи скорше чи пізнїйше, з'уміє наш нарід оцїнити нашу працю і віддасть нам по заслузї. Возьмім за приклад імя пок. о. Бончевського. Сього неутомимого борця і щирого робітника на народній ниві згадують наші люди зі слезами в очах, а його подобизну найдете трохи не в кождій руській хатї. Та на жаль — під сю пору — не знайдеть ся між нами другий подібний народолюбець, хочби прийшло ся глядїти за ним по цїлім новім сьвітї!...

Так отже цїле наше спасенє в просьвітї народа. На се повинні памятати всї наші тямучі люди і заклинати одні других до ідейної працї. Через одну осїнь і зиму можна зробити дуже много, але треба робити дійсно і не викручувати ся сїном.... Нехай стануть на першім місці наші сьвященики і дякоучителї, а з ними всї ті, що бажають свому народови добра. **Нехай не буде у нас анї одної парафії, в якій не кипїло би живе народне житє! Нехай ганьба і проклїн поневоленого люду упаде на голову тих, що з лїнивства або байдужности відтягають ся від народної роботи і копають гріб власному народови!**

Страйк в Микисракс, Па

Щоб виробити собі яке таке понятє про відносини в фабриках обнятих страйком в Микисракс, треба хиба поставити їх побіч днів ,,Bull Pen" в Колорадо. Кажемо: ,,яке таке понятє", бо ріжниця поміж лайдацтвами, які діяли ся на ,,далеких вестах", а які дїють ся тепер в Микисракс є величезна хотьби лишень з того взгляду що в Колорадо були загартовані майнери, тубильцї, які потрафили і уміли як слїд боронити ся, коли в Микисракс суть переважно еміґранти, не знаючі мови, безпомічні і безпорадні. Друга ріжниця в некорисать Микисракс лежить в тому, що Колєрадо, се країна далека, пів дика, коли Микисракс належить до найбільше промислового міста Америки, та, можнаб сказати, лежить сейчас побіч Ню Йорку, сеї брами цивілізації. І тому деякі часописи шкандальні відносини в страйковім районї уважають як найбільшу обиду для Америки, як поличник заданий її цивілїзації перед цїлим сьвітом.

А відносини сї такі, що аж уряд Злучених Держав бачив ся приневолений вмішати ся в справу і почати енерґічне слїдство. Дня 27. серпня 17-ом неустрашимим страйкарям поталанило передерти ся через мури і кільчасті огорожі на подвірє компанії, де держано в запертю звабленних підступом страйколомів. Сему треба і завдячити, що 470 страйколомів мимо погроз поліції компанії сейчас зложили роботу і опустили подвірє. З слезами в очах вийшли увільнені за огорожу і простягаючи руки до страйкарів закликали: ,,Ваша справа є нашою справою!..." Сего дня в наслїдок того фабрики стануть опять.

Усї увільнені страйколоми виказують поважні симптоми затросня птомаїною в наслїдок зігнилої їди, якою їх годовано. Один з них Ів. Морріс вечером небезпечно захорів, так що в критичнім станї відставлено його в шпиталь. Двох знова, в наслїдок утрати сил по дорозї зімлїло і їх сейчас відставлено до шпиталю.

Побіда страйкарів є тим більша і гарнїйша, що вона прийшла в хвилині, коли дирекція Pressed Steel Car Co. була сьвято увірена в свою побіду, коли вірила, що страйк зломано, познак карабіни міліції показали ся далеко страшнїйшим оружієм як тих пару нужденних револьверів, якими послугувало ся кількох доведених до крайної розпуки страйкарів.

Однак цїлковита побіда ще не виборена. Один ворог побитий. Але теперь треба ще побороти і голод. І тут потрібна поміч цїлого загалу, поміч наших робітників, усїх без винятку. Ми на иньшому місци пукаєм до сердець наших робітників Українцїв і маємо повну надію, що сї її не відмовлять своїм братам.

Цар-архибестія.

До днесь загально розповсюдненим був погляд, що цар Николай II., се людина слабого характеру, пів варіят а пів ідіот, який в божевільнім страху перед своїми ,,вірними" пiдданими не знає сам що робить. А весь кривавий режім в Росії сьвіт до сих пор винував двірські круги і царських міністрів, які робили все на власну руку; царя уважав ся загальною лиш випханою лялькою в їх руках.

Сей погляд нараз звалив звісний російський революціонер Бурцев своєю статьою в берлїнській часописи „Vorwaerts" з 27-го серпня с. р. Сею статьою він цїлковито збиває ,,леґенду, незнаня царя про сї всї криваві морди і злочини поповнювані поліцією на російським народі".

Ся часопись подала фотографічну знимку одного числа ґазети видаваної спеціяльно тільки для царя. Часопись ся виходить тільки в однім числї, писана є рукою і служить виключно для особистого ужитку царя. У ній з брутальною докладностію вичислє ся кождий морд, кожде вбійство поповнене російською поліцією.

Ще більше! На краях часописи суть знаки і уваги пороблені синїм олівцем і власною рукою царя, на знак, що цар читав сї всї криваві звіти. Редакція часописи „Vorwaerts" сї знаки пороблені царською рукою, потягнула спеціяльною прозрачною поволокою щоб охоронити їх перед затертєм ся. В сей спосіб узискано незбитий доказ, що **цар знає і похваляє усї зьвірства поповнювані його поліцією.**

Бурцев в першій статі заявляє, що в слїд за нею підуть другі, усї ілюстровані фотоґрафічними знимками зі згаданої царської часописи, яка носить титул ,,Дневник царя". В першій статі він вияснює, в який спосіб попав ся йому сей ,,Дневник" у руки,

Підчас побуту Бурцева у Льондонї познакомив ся він з якимсь Кривочом. Сей був пініцьком російського уряду. Оба зазнакомили ся близше, сходили ся часто, вели на всякі теми розмови і підчас одної такої розмови зганав Кривоч про „Дневник царя".

Бурцев, який здав собі сейчас справу з ваги сеї відомсти, почав на нього налягати, щоб сей постарав ся о одно число сеї часописи. Даром. Доперва по тяжких і довгих з'усилях удало ся Бурцеви особисто дістати пару карток того дневника.

,,Повстаня, засланя, арешти, труси, знущаня шпигів" — пише Бурцев — одним словом, усї средства, якими поліція здавлює революцію, суть в сїй часописи докладно описані. Ся часопись подає подрібний опис усеї шпиґівської системи, усїх поліцейських штучок, подвиги провокаторів і т. д. Цар є дуже добре обзнакомлений з існованєм і роботою аґентів провокаторів, він читає краджені поліцією листи і знає дуже добре, в який спосіб сї листи крадуть ся..."

Статя кінчить ся словами: ,,Російський уряд не перебирає в средствах, давлячи ,,революцію", хотяйби сї средства були не знати які нїкчемні і лайдацькі. **А цар знає про сї всї вчинки і похваляє їх".**

В сей спосіб збито раз на завсїгди загальну байку, уцїм то цар нічого не знає про бестіяльства російської поліції, і тому за них не є відвічальний.

ЗАЯВА.

Припадково впало менї в руки 33-те число „Сьвєта." Переглядаючи тоту писанину, якою заморочені цареславні годують нещасний, збаламучений нарід, перечитав я статю:,,Русско-народное вѣче въ Нюаркъ, Н. Дж.," де говорить ся, що ,,Кузів," який на тім вічу забирав слово, є мій брат. Заявляю отсим, що сей Кузів, на імя йому є ,,Василь," не є моїм братом, ані навіть жадним кревним. Брата Василя не мав я і не маю. Сей Василь Кузів є тільки родом з того самого села, що і я, то є з Денисова коло Тернополя. В Денисові є Кузьових кільканайцять родин, але не всї они суть собі своякы. Пишу се длятого, щоби хто не ідентифікував апостата Василя Кузїва з моїм рідним братом Михайлом Кузїв, богословом львівської духовної семинарії, який тепер перебуває у мене. Впрочім суть сьвященики наші і сьвітскі люди в Америці, котрі мою родину аж надто добре знають, що в ній ,,пресвитерiян," чи иншої якої породи нема.

Wilkes-Barre, Pa., дня 27 серпня 1909.

о. Ілія Кузїв.

(Продовжене зі стор. 1-ої).

Ми певні і з надією на вашу, поміч кличемо: Ваші Братя гинуть!... Поможіть! Кожда найменча жертва прийме ся з подякою.

Поможіть і ви усі товариства і брацтва. Громада великий чоловік — пару центів в братській касі не зробить ріжниці, а бідакам принесе величезну поміч, осушить неодну сльозу.

Але і тямте: подвійно дає, хто скоро дає!...

Усі, хотяйби і найменчі жертви просить ся посилати в редакцію „Свободи". Їх сейчас доручить ся страйковому руському комітетови, в якого склад входять Теодор Сушинський, Евтихий Бодак і Семан Соков, члени брацтва св. Димитрия, відділ Р. Н. Союза ч. 91. а імена усіх жертводавців оголосить ся в часописи.

Ще раз кличемо: Поможіть своїм братам!...

Відозва.

Чесний Уряде!

Безперечно і у Вашім закутку знана вже відозва до всіх Родимців, оголошена в 30-ім числі „Свободи" і в 7-ім числі „Душпастира"; знаний вже певно також її зміст тай ціль. В тій самій гадці і сї слова до Вас шлемо.

Ніхто не заперечить великої ваги і пекучої потреби проєктованого віча; і маємо повну надію, що наш поклик до народнього діла знайде і у Вас щирий та сердечний привіт. Тож в імени цілого народа просимо:

Скличте у себе надзвичайний мітинґ. На сїм мітинґу розгляньте і розберіть подрібно гадки тої відозви, а коли осудите їх гідними Вашого поперття, то висилайте на всенародне віче до Філядельфії своїх делеґатів з Вашими гадками, проєктами, петиціями і інформаціями, абисьмо всї разом обговорили наші тутешні незавидні обставини тай сполученими силами подбали про вихід з того безталаня.

Ніхто з нас, здає ся, не хоче зазначитись як ворог своєї народности, як безчувственний вітчим своїх найрідніщих. Тут ходить о „власну сорочку," о нашу будучність.

Маємо надію, що Американьска Русь дасть доказ своєї зрілости національної і культурної, тай любови самих себе на тім заточеню... А хто не з нами, той проти нас!

ВІЧЕВИЙ КОМІТЕТ.

Програма Народного Віча,

—яке відбуде ся—

дня 15-го вересня с. р.

в PHILADELPHIA, PA.

в катедральній гали, ч. 816 N. Franklin Str.

Точно о 9-ій годині рано в церкви катедральній (**816 N. Franklin Str.**) відправлять Їх Преосьвященьство Сотер Ортинський для вічевиків Службу Божу, по котрій сейчас всї присутні перейдуть до катедральної галї на наради з слїдуючим порядком денним:

Отворенє Віча Його Преосьвященьством.

Вибір вічевої президії.

Списанє делеґатів і учасників віча.

Реферат д. Евг. Гвоздика на тему: Значінє просьвіти в житю народнім взагалі а у нас з окрема, тай далекосягла діяльність народних шкіл.

Реферат д. Осипа Стеткевича на тему: Як і чим боронити-би нам свого рідного на тій чужині.

Реферат д. Дмитра Андрейка на тему: Справа заснованя Р. Н. Союза Педаґоґічного (чи якої иньшої назви Товариства Просьвітного), тай головний начерк його діяльности і його адміністрації.

Дискусія в гадку рефератів.

Внески учасників віча.

Закінченє віча.

Для необзнакомлених з містом Філядельфією, подаєсь оттут стацію колїйову і кару, котрою їде ся до катедральної церкви: **Philadelphia, Broad Street Station;** — опісля: всїсти на кару **Market** і їхати до 8-ої вулиці — на 8-ій вулиці всїсти на кару Germantown або Villow-Grow і їхати до Bram Street.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америци.

Розмет за місяць Серпень 1909

Від. 102.	Куривка Василь, ум. 21,7 '09.	$1000.00
,, 1.	Бобак Панько, ум. 23,7 '09.	1000.00
,, 4.	Вайда Йосиф, ум. 28,7 '09.	1000.00
,, 103.	Пемеш Михайло, ум. 30,7 '09.	1000.00
,, 67.	Стофик Матвій, ум. 7,8 '09.	1000.00
,, 36.	Банашевич Антін, ум. 8,8 '09.	1000.00
,, 144.	Самуляк Марко, ум. 17,8 '09.	1000.00
,, 157.	Кічан Николай, ум. 24,8 '09.	1000.00
,, 78.	Стерник Маґдалена, жена Івана, ум. 24,7 '09.	400.00
,, 54.	Риджанич Катарина, жена Йосифа, ум. 4,8 '09.	400.00
,, 16.	Пєх Михайло,	200.00
	Виплачено запомоги на суму	$9,000.00
	Платня головних урядників за серпень	190.00
	Адміністрація Союза за серпень	182.71
	Весь розхід виносить	$9.372.71

Розмет платить 10,164 членів на ціле посмертне (кождий по 86 цнт.) і 1515 членів на пів посмертного (кождий по 43 цнт.)

Крім того кождий член платить за орґан „Р. Н. Союза" по 10 центів, на Резервовий Фонд по 2 центи, на Народний Фонд по 1 центі, на Фонд Бідних по 1 центі.

Член на ціле посмертне платить 1.00 дол. а на половину посмертного 57 центів.

А. Шаршонь, гол. касієр. *С. Ядловский, гол. секр.*

Дм. Капітула, гол. предсід.

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР.

Вересень.

2	Ч	Самуїла
3	П	Тадея
4	С	Аґатоника
5	Н	14. Іринея
6	П	Евтиха св. муч.
7	В	Тита, Вартол.
8	С	Адріяна, Нат.

¶ Княжний дар на приватну руську ґімназію в Яворові. „Діло" пише: Всеч. о. Василь С. Гривнак, русько-католицький парох в Олифант, Па., в Америці зложив 1.000 корон на цїли руської ґімназії в Яворові. Комітет згаданої руської ґімназії в Яворові почуває ся до обовязку висказати отсим іменем будучих учеників тої ґімназії сердечну подяку щедрому жертводавцеви за його княжий дар, котрого імя записане буде золотими буквами в історії розвою Яворівщини а з нею і в історії розвою Руси-України.

— Поклін — сьвятим рублям. „Редактор" перемиської „Русской Воли", „нєкій" Стефан Носевич, хотячи наповнити свої кармани рублями, уряджує нову „паломку" селян до Почаєва і Київа, щоби поклонити ся тамошним чорносотенникам, а властиво їх сьвятим рублям.

— В наслїдок виступленя з берегів ріки St. Catarina в північнім Мексику наступила катастрофа небувалих розмірів і величин. Протягом 28 і 29 м. м. панували там величезні зливи а з гір впали правдиві водопади. Шкоди обчисляють на міліони, а число погибших людий на 1200.

— Як робітники борють ся з піянством. Робітники в Петербурзі останніми часами щиро взяли ся до боротьби з піянством. Се питанє обговорюєть ся на всїх робітничих зібранях. У деяких районах поставлено бойкотувати пияниць, вмовляти їх не пити горівки і т. и. Ті заходи, на жаль, не дають відповідних набітників виникла думка взяти ся до иншого способу боротьби, і. слїдків. Тепер серед деяких роменно: взяти ся за просьвіту і орґанізаційно-культурну працю. Є думка побільшити фахові союзи, позаводити кооперативні товариства, культурно-просьвітні товариства. Нові і істнуючі товариства возьмуть ся до боротьби з піянством.

— Весїлє тата, мами, доньки і сина за одним заходом відбуло ся сими днями в місцевости Кляйбавхліц коло міста Дибельн в Саксонії. Одної і тої самої години повінчав ся контрольор податковий Форбріґ з Дибельн, з якоюсь Павлиною Шнайдер, підчас коли неправесна донька Шнайдерової 19 літна Фріда повінчала ся рівночасно з сином контрольора податкового.

— Злочин не укриє ся. Перед 18 літами убито в Завишні к. Сокаля в. Галичині коршмаря Мойсея Дайтшера, його жінку і доньку. Арештовано тодї Ілію Кокотку, місцевого халупника, як підозріного о сей злочин, і при одній розправі засуджено його на смерть, але при другій розправі увільнено його. Аж тепер, по 18 літах при нагоді ревізії в єго домі знайдено у него річи Дайтшера. Кокотку знова арештовано і хто знає, як тепер вийде він з процесу.

— Цікавий заклад. Земський начальник села Кампата, бендерського повіту (Росія) М. Колїбаба намовляв свойого приятеля Кільчика-Цапка, дуже богатого поміщика (майно його цїнять на пять міліонів карб.), щоб отворив в Кампаті ґімназію. Кільчик зразу не хотїв, та коли земський не давав йому спокою згодив ся з умовою, щоб земський вперед викосив в протязї місяця вісїм з половиною десятин вівса. Земський згодив ся. Написали формальний договір. Земський зараз і взяв ся до кошеня. З усєї околиці сходять ся люди, щоб придивити ся незвичайному косареви. А він косить не аби як, пересїчно по сто сяжнів на день. Починає роботу до сьвіта а кінчить з заходом сонця. Коли Кільчик побачив, що програє заклад, бо Колїбаба кінчить вже кісьбу, викручував ся тим, що Колїбаба не сам точить косу, а доручає сю роботу другим. Але його запевнили, що се не проти умови. І так село Кампат завдяки „незвичайному косареви" матиме жіночу ґімназію, на яку, Кільчикови прийдеть ся виложити коло пятьдесять тисяч рублїв. Бендерський повіт, сусїдні поміщики, народні учителї й селяни заходять ся шанувати радунком „косаря" Між иньшими дарунками буде й срібна коса з слоневим кісєм, з написом: „Честь і слава першому косарю — жителї Кампата". Колїбаба має що йно 27 літ, походить із дунайських козаків, дворянин, попович.

— З царства кнута. Ревізії і арешти на рос. Україні не переводять ся. Очевидно, що ревізії в Українців відбувають ся на доноси „істинно-русских". Онодї вечером зробила поліція ревізію в завідателя в укр. книгарнї „Літ. Наук. Вістника" в Київі і хоч нїчого підозріного ненайдено, то таки арештовано завідателя книгарнї, д. Данила Процївненка. — В Івангороді, чигиринського повіта, арештовано оноді дописувателя „Ради" д. П. Бака і забрано його приватну переписку.

— Із православя на католицизм. Після російських статистичних жерел від часу виданя толєранційного указу з 17-го цьвітня 1905 по 1. січня 1909 перейшло в Росії з православя на католицизм: в Вильнї 300, в вилен. повітї 5.161, вілїйському 3.-729, дїспенськім 3.648, троцькім 411 лїдськім 1.484, ошмянськім 2.306 і сьвєнцянськім 1.027. Загалом в цїлій ґубернії 18.366. Число новонавернених католиків в обсягу архидиєцезії петербурської буде три рази таке то є около 50.000.

— Так, як несподївано перед 21 роками пропав десь методиский пастор в Вілксбери, Па., Rev. J. Taggert, так і несподївано 12-го с. м. вернув до своєї жінки. Він пропав без слїду тому 21 літ, та його жінка в пять літ пізнїйше вийшла опять замуж. Її другий чоловік зістав послїдними часами замішаний в кримінальний процес, і як він сидїв в арештї, находила ся вона в крайній нуждї. Се мало спонукати пастора до сейчасового повороту. Своє зникненє він товкує в сей спосіб, що раптовно стратив память, а коли її опять відзискав, дізнав ся, що його жінка вийшла вже замуж. Він не хотїв тодї вже до ньої вертати і вибрав ся по Америці, шукаючи усюди забутя в своїм болю. Аж тепер, вість про її скрутне положенє спонукала його до повороту. Він заміряє її забрати і поселети ся десь, де її нїхто не знає.

NEW YORK, N. Y. Тов. „Зоря" від. 69. Р. Н. С. подає до відомости, що річний мітинґ відбуде ся дня 2-го жовтня с. р., на який кождий член мусить явити ся і вирівнати свій довг. Неявившийся член заплатить кари 50 цнт. а урядник 1 дол. Справозданє уряду. Вибір нового уряду. Мітинґ відбуде ся в Liberty Hall під числом 257 E. Houston Str. точно о 9-ій вечером. Нових членів буде принимати ся без вступного.

В. Маркевич пр.,
М. Мартинів кас.,
І. Биць скр.

ДЕ Є G123

Іван Семенюк, 19 літ, походить з села Жукотина, пов. Коломия. Приїхав до Америки тому 2 літ. З Ню Йорку з емплоймент офісу пішов до роботи і нїхто не знає де обертає ся. Хто би о нім знав, або він сам, нехай зголосить ся на адресу:

Peter Melnyczuk,
115 E. 7th str. Box 597
34—35 New York, N. Y.

ХТО ЗНАЄ?

Де находить ся мій муж Павло Фіґурняк, родом з Міталин, пов. Золочів, що приїхав до Америки перед 6 роками, зволить повідомити мене, а достане винагороджене 5 дол. Адрес:

Mrs. Pajza Figurniak,
c|o Svoboda,
184 Hudson Str.,
34-36 New York, N. Y.

Театральне Представлене

ВОРОЖБИТ

комедія в 3 діях Гр. Цеглинського

відограють члени укр. Тов. „Гайдамаки" в Ню-Йорку

В суботу дня 18-го вересня 1909

в Manhattan Hall 66-68 4-th St., New York.

По представленю Баль і Почта любови.

Вступ від особи: Крісла I-рядні 75 ц., II-рядні 50 ц. III-рядні 35 ц., місця стоячі 25 ц.

Початок о 8-ій год. вечером.

Режисер: т. М. Угорчак.

Музика: т. Павла Гуменюка.

Запрашаємо всїх Чесних Русинів і Русинок з Ню-Йорку і околиці взяти численну участь в нашім представленю. Штука знаменита, то і богато доброго навчитесь з ньої.

34 36 *Комітет.*

СПРАВИ „СОЮЗА".

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.
Іх Преосвященство Стефан Сотер Ортинський, перший руський єпископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1908—1910.

Духовний управитель:
о. Михайло Балоґ, 712 Carson Str. S. S. Pittsburg, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Федор Гут Кульчицький, Pittsburg, Pa.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
Андр. Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Чеґін, Cleveland, O.

Контрольна Комісія:
о. Д. Добротвор, 25 Chestnut St. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, Scranton, Pa.
Михайло Бабій, 816 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

Директор друкарні:
о. П. Понятишин, 411 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

Редактор:
Ант. Цурковський, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Менаджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Головний орґанізатор:
Мих. Беля, 56 Hamilton Str., Holyoke Mass.

Головна Канцелярія Р. Н. Союза знаходить ся під числом 123 Sussex St., Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Руский Народний Союз" — Принимає членів до 45 літ життя.
Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:
В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1000.00.
В разі смерти члена кляси „Б" половину посмертного $500.00
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" 400.00 дол.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" 200.00 дол.
Посмертне за дітий від 15.00 до $300.00.
В разі утрати: а) обох очий, ніг або рук $1000.00.
б) одної руки, ноги або ока $500.00.
Єсли отець родини в шпиталі божевільних, Союз платить по року родині $150.00.
Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

ДЛЯ П. П. СЕКРЕТАРІВ Р. Н. СОЮЗА.

Повідомляю раз на все, що всі гроші належачі до каси Р. Н. Союза, посилає ся так: на money order-ах або чеках виписує ся імя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше так записаний money-order або чек не посилає ся до Голов. Касієра, але враз з виказами до Голов. Секретаря. Головний Секрета опісля відсилає їх до Голов. Касієра.

С. Ядловський,
Голов. Секретар.

Ч. 1021 КВІТ $150.00
на стопятьдесять долярів, котрі п. Юстина Конкольняк замужна Слижук отримала як сир. часть з посмертної запомоги по Насті Конкольняк з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Ню Йорк, Н. Й. дня 10 Авг. 1909
Ю. Конкольняк зам. Слижук
Свідки:
А. Лендфрайд,
Т. Мараз.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 144.
Лев Угорчак предс.,
Іван Коцкий секр.

Ч. 1029 КВІТ $120.20
на стодвайцять долярів 20 центів, котрі п. Михайло Бабій отримав як кошта похор. з посм. запомоги по Михайлі Шевчук з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Філядельфія, Па. Авг. 7-го 1909.
Михайло Бабій.
Свідки:
Іван Поп,
Гавриїл Яцишин.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 239.
Л. Біляньский предс.,
Михайло Бабій секр.

Ч. 1032 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Анна Ґлух отримала як посмертну запомогу по мужу Афтанасі з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Скрентон, Па. 14. Серпня 1909.
Анна Ґлух.
Свідки:
Яцко Павлишин,
Василь Ґлух.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 231.
Розалія Гришко предс.,
Й. Запоточний секр.

Ч. 1045 КВІТ $150.00
на сто пятьдесять долярів, котрі п. Анна Машляр отримала як надзвичайну запомогу по причині слабости мужа з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Олифант, Па. ....1909.
Анна Машляр.
Свідки:
Андрей Сметана,
Алекс. Прокіпчак.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 3.
Юрий Хиляк предс.,

Рух в відділах Р. Н. Союза.

PITTSBURG, PA. бр. сьв. Фл. і Лавр. від. 130. повідомляє всіх своїх членів, що дня 5-го вересня кождий має явити ся з відзнакою до сповіди. По Службі Божій відбуде ся річний мітинґ, на котрім буде принимати ся нових членів без вступного. Неявивший ся на мітинґ заплатить 50 цнт. кари.
П. К. Гут пр.,
І. К. Цмайло кас.,
П. К. Дашинеч скр.

BROOKLYN, N. Y. Товариство „Днїстер", від. 220 Р. Н. Союза подає до відомости, що буде принимати членів без вступного через два місяці: Липень і Серпень. Мітинґи відбувають ся кождої другої пятниці по першім в галі на 192 Грін стр. Бруклин. Слідуючий мітинґ припадає в пятницю 9-го липня точно о годині 8-ій вечером.
П. Фортуна прд.,
Ів. Ханачівский кас.
Ів. Зазуляк скр.

NORTHAMPTON, PA. бр. Усп. Пресв. Богор. від. 33 Р. Н. Союза буде принимати нових членів без вступного від 16 до 25 літ, а від 25 до 40 за половину вступного через два місяці то є вересень і жовтень. Рівнож взиває ся всіх членів щоби вирівнали свої місячні вкладки. Невплативший своїх вкладок не буде мав голосу на річнім мітинґу.
Теод. Федько пр.,
Мих. Чепеляк кас.,
Тарас Кокоцкий скр.

CHESTER, PA., Бр. Соmествія сьв. Духа, від. 237 повідомляє, що дня 5. Вер. с. р. від буде ся піврічний мітинґ в місцевій гали при третій улици Початок точно о годині другій по полудни. Справоздане касове з минувших 6 м. і иньші важні справи. Член співнивший ся підлягає карі 25 цнт., неявивший ся 50 цнт. Неявивший ся урядник заплатить 1.00 дол. З невирівнавшим членом своїх довгів і залеглостей поступить ся після ухвал Бр. і статутів Р. Н. Союза.
Григорій Мельник, секр.

ST. CLAIR, PA. бр. Пр. Бог. від. 9. подає до відома, що річний мітинґ припадає дня 10-го вересня. Неявивший ся член підлягає карі після статутів.
Т. Хиляк пр.

ДО ВІДОМА УСІМ ВІДДІЛАМ Р. Н. СОЮЗА.

подає ся, що Олекса Хомій член бр. сьв. Юрія, від. 160. Р. Н. С. в Jamaica, N. Y. зістав суспендований за неплачене розмету і роблене роздорів. Після обовязуючих Статутів Р. Н. Союза він не може бути принятий в ніякім иньшім братстві, належачім до Р. Н. Союза.
Я. Протичка пр.,
Фр. Остапович кас.,
М. Вережанськїй скр.

GLEN LYON, PA. бр. сьв. П. і П. від. 27. подає до відомости, що на річнім мітинґу дня 16-го серпня вибрано слідуючий уряд: Гр. Фуджак прд., Н. Сійчак заст. прес., Ал. Фринцко секр., Ник. Москва кас.
Нових членів буде принимати ся до братства за половину вступного (то є 2.50) через три місяці: Вересень, Жовтень і Падолист.
А. Фринцко секр.

CROSS FORK, PA бр. Успенія Пр. Діви Марії, від. 88 подає до відомости, що на річнім мітинґу дня 22. серпня 1909 вибрано слідуючий уряд на рік 1910: Д. Гриценко пр., С. Мацко заст. пр., С. Гонос кас., Т. Дадьо заст. кас., Т. Панцьо секр., П. Хоминець зас. секр., Т. Какуляк капітан, П. Хоминець доз. хор., М, Кузьма дверник. Мітинґи відбувають ся в доми Дм. Гриценка, по 20-ім кождого місяця точно о годині 2 по полудни.
Члени мешкаючі поза Крос Форк мають присилати точно своі розмети кождого місяця перед 20-тим на адресу секретаря: Theo. Pancio, Box 64, Cross Fork, Pa.
Т. Панцьо скр.

OIL CITY, PA. Бр. Усп. Пр. Богородиці подає до відомости, що вибрано слідуючий уряд на рік 1910: І. Романчак прд., А. Буряк з. пр., І. Фрис кас., Ш. Буряк з. кас., Н. Фрис секр., З. Вархоляк з. секр., С. Романчак над. хорих, М. Бурка надр хор. на Френклин, Н. Бурка рах. кн., А. Дзьобак рах., Н. Надзяк двр. Н. Фрис секр.

CLEVELAND, O. бр. сьв. П. і Павла від. 102 подає до відома, що місячний мітинґ буде відбувати ся від тепер в гали на So. Side у (Thomas Kurtz 800 2-4-6 College Ave.) Щоби уникнути всіляких непорозумінь в братстві упрашає ся членів, щоби точно явили ся на мітинґ о годині 2 по обіді.
М. Лазука секр.

JEANNETTE, PA. бр. сьв. Димитрия від. 207 подає до відомости, що буде принимати членів без вступного через два місяці: вересень і жовтень. Мітинґи відбувають ся кождої другої неділї по першім.
Мих. Клим пр.,
Михайл Шандрович секр.

ELIZABETHPORT, N. J. Тов. „Запорожка Січ" від. 234. повідомляє що пів річний мітинґ відбуде ся дня 18-го вересня у гали Цюрчака, ул. South Park. Справоздане касове, тому всї ті, котрі довгують до каси мають до сего мітинґу вирівнати свої залеглости, бо котрий не вирівнає своїх довгів буде викинений з Товариства і Р. Н. С. Неявивший ся на мітинґ заплатить 50 ц. а урядник 1 дол. кари. Нових членів буде принимати ся до Товариства без вступного через 2 місяці.
Лука Ґенеґа пр.,
Андрей Кіценюк секр.,
Олекса Ґенеґа кас.

YATESBORO, PA. бр. сьв. Арх. Мих. від. 51. подає до загальної відомости, що річний мітинґ відбуде ся 12-го вересня (Septemb.) о год. 2-ій по пол. Кождий член чи місцевий чи з околиці мусить явити ся. Справоздане касове і вибір нового уряду. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. а урядник 1 дол. кари.
В. Ґурняк скр.

TRENTON, N. J. бр. сьв. Ів. Хрест. від. 121 взиває своїх всіх членів, щоб явили ся на чвертьрічний мітинґ, який відбуде ся 19-го вересня. Дуже важні справи до полагодження.
Г. Бахів пр.,
Ів. Гудак кас.,
А. Квескар скр.

PORT BUCKLEY, PA. бр. сьв. Ів. Хрест. від. 223 подає до загальної відомости, що 19-го септембра с. р. припадає квартальний мітинґ в домі прд. Пав. Кондрацкого о год. 1:30 по полудни. Кождий член мусить явити ся в означений час: котрий член не явить ся, підлягає карі після ухвали. Кождий член, що спізнить ся через недбальство заплатить кари 50 ц. а урядник 1 дол. Брацтво на тім мітинґу має важні справи до полагодження. Кождий член мусить вирівнати свій довг. Котрий член залягає два місяці довг, а на тім мітинґу єго не вирівнає, буде суспендований з брацтва і Р. Н. С.
Павел Кондрацкий пр.,
Ст. Запоточний секр.

YOUNGSTOWN, O. бр. сьв. Ар. Михаїла подає до відомости що дня 11-го вересня відбуде ся мітинґ, на котрім буде важна справа порішена і тому просить ся членів точно зійти ся о 2-ій год. по полудни. Неявивший ся член підлягає карі 50 цнт.
Йосиф Присташ скр.

AMBRIDGE, PA. бр. сьв. П. і Павла від. 47. подає до загальної відомости, що буде принимати на будучім мітинґу без вступного до Брацтва. Мітинґ відбуде ся дня 12-го вересня о годині другій на шестім стріті, в гали під церквою.
Ів. Михалик скр.

БИЗНЕС НА ПРОДАЖ

ґросерня і бучерня в добрім положеню. Близько нема шторів. Робота іде добре. Рент дешевий. Добра спосібність здобути маєтку. Удайте ся до:
P. Demchuk,
Sub. Sta. 1—6
34—5 Washington, Pa.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

як попукования знакомих, оголошення балів, представлень, сходин і т. п. друкуємо в „Свободї" по ціні одного цента від слова за оден раз. Гроші треба присилати наперед.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устроює Сестрицне Братство сьв. Ольги, від. 4—7 в суботу, дня 4-го Septembra в Ліберти Гал 257-263 E. Houston st. New York. Запрашає ся всіх Русинів і Руснинок з New York-у і околиці.
За Баль і добру забаву ручить
32—34 Комітет Балевий:
Анна Дубінска прд.,
Осипа Будняк кас.,
Юлія Шевчиньска секр.
Анд. Кашинский гол.

Великий Баль

устроює
Бр. сьв. Андрея Пер. в Ню Йорку,
від. Р. Н. Союза 66
в суботу дня 18. Септембра в Новій Соколовни,
ч. 525 E. 72 ул. Ню Йорк.
Початок о год. 7-ій веч.
Вступ 25 цнт.
Музика знаменита.
Галя прехороша.
На сей баль запрошуємо всіх щирих Русинів-Україн'ців і всі красавиці-молодиці з Ню Йорку і околиці, як Джерзі Сіті, Бруклин, Йонкерс і т. д.
За добру і веселу забаву ручить
Балевий Комітет. 30-5

!!! PITTSBURG !!!
БАЛЬ! БАЛЬ! БАЛЬ!

Бр. сьв. От. Николая від. 53 Р. Н. С. устроює дня 6. September на Labor Day. Початок Балю о г. 3½ по полудни. Музика найзнаменитша і та буде чим сили покріпити. Маємо честь запросити всіх Русинів, дівчата і хлопців. Сподіємось, що не отмовите нам і прибудете.
За лад ручить уряд брацкий
Н. Войтович предс.,
Алекс. Витяш секр.,
Теодор Гут касієр.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ!

устроює бр. сьв. Ів. Хрест., від. Р. Н. Союза ч. 52 в Holyoke, Mass. на дни 4-го вересня в Hibernian Hall, cor. Front and John str. Приграватн буде німецька орхестра. Початок точно о год. 7:30 вечером. Вступ лише 25 цнт.
Запрошуємо всіх чесних Русинів як з Holyoke так і околиці на нашу веселу забаву за яку ручить балевий
Комітет.

Баль! Великий Баль!

устроює
Братство сьв. О. Николая,
відділ 38. Рус. Нар. Союза
B AUBURN, N. Y.
дня 6 вересня Labor Day, с. р на дохід нової церкви,
котру вже започато будовати. Початок о 3-ій год. по полудни. Музика найзнаменитша і всього подостатком; буде чим сили покріпити.
Запрошуємо всїх Русинів і Русинки, хлопців і дівчата з Auburn і околиці. Всіх радо приймемо і обслужимо знаменито. Вступ 25 цнт.
За добру забаву ручить
Балевий Комітет.

ДЯК

молодий, іспитований, з добрим тенеровим голосом пошукує посади.
John Popeluk,
208 Amherst str.,
31—4 Buffalo, N. Y.

Віче в Скрентон, Па.

На поклик вічевого комітету скрентонських ,,вільнодумців" під проводом Туман-Фтея Починка відбуло ся дня 28 с. м. міжнародне віче, котре уцаслнив своєю присутностию головний редактор ,,Хлопського параграфу, п. І. Слюзар.

Саля Кізля на Pine Brook наповнила ся майже по береги — та на жаль ,,вільнодумців" — самими скрентоньскими українцями. Комітетові видачи не дуже то вигідну для себе позицію, довший час не починали віча і доперва по трох чвертях години отворив збори стогнучи і загикуючись головний аранжер, Починок.

По виборі президії до котрої увійшли п. с. Збудовський як предсідатель, а пп. Василь Гришко і Й. Сенюк як секретарі, відчитано програму віча.

Перший забрав слово д. Слюзар, та не придержуючи ся темн ,,виліз на попів", назвавши їх зацофанцями, ворогами поступу і робітників та робітничої справи, назначивши з натиском, що попи завсігди ішли проти інтересів робітничих на що дав як примір Ґаліцію, провінцію Ішпанії. Початково нарід не знав о що ходить, про що бесідник хоче сказати а в кінци домацавшись антипопівської і антирелігійної жчлки бесідника почав непокоїтись.

Належну відправу дістав п. Слюзар від Вп. о. Пристая, котрий фактами доводив та переконав, що нашому духовеньству не можна відказати патріотизму та зазначив, що нетактовно єсть без попередних доказів накидатись на цілий стан.

По сім забрав слово п. Мрикало та пятнуючи тих робітників, котрі купують роботу у басів сказав, що комітетови склитикуючому віче ніяково заступати робітничу партію та дертись в її репрезентантів наколик між членами сього комітету власне такі людці знаходить ся.

Позаяк нарід був огірчений штубацьким поведенєм головного референта, п. Слюзара, — котрий ,,проїхавшись на попах", на релігії, накинув ся на присутних в гали робітників називаючи їх дичею, менажерісю, почав непокоїтися і своє невдоволене голосно висказувати, — предсідатель розвязав віче.

Не завадить подати до публичної відомости також поведене пана секретаря Сенюка, котрий правдоподібно немного разів бував на вічу та протесту народних ніколи не видів і не чув, бо інакше не обкладав би братів своїх такими епітетами по причині їх протесту.

Грожене вічевикам тайними детективами і поліцменами, котрих спровадив Починок против своїх братів робітників на віче — настроїв нарід страшно обурюючо, що аж застрашеного і хлинаючого редактора мусіли взяти в свою опіку полісмени і запровадити його в безпечне місце.

Погрози ширені Туманфтейом перед вічом, що як приїде начальний їх вожд п. Слюзар, то в одну мить розібє і церков і всі українські товариства — сповнились о стільки, що вожд поїхав з страхом і певно не покаже ся в друге.

Не-Туман Фтей!

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ.

SMOK RUN, PA. Бр. св. Георгія, від. 135. подає до відома, що 6. септембра на (Labor Day) відбуде ся

ПОСЬВЯЧЕНЄ

нової парохіяльної галі в Ramey, Pa.

По слуӂбі Божій зачне ся БАЛЬ. Вступ платить кождий член 1.00 дол. Члени від. 135. мають явитись в шапці і з відзнакою. Неявившій ся член підлягає карі 2.00 дол.

Н. Джмелик, предс.,
Ф. Качур, кас.,
А. Клим. секр.

Уряд парохіяльний в Elmira Heights, N. Y.

повідомляє усїх парохіян, що річний мітинґ відбуде ся **6 недїлю дня 5-го септембра** с. р. в галї церковній.

Михаїл Коленич, предс.,
Емитро Панила, кас.,
Андрей Харчишин, секр.

БАЛЬ устроює

Братство св. Володимира, від. 65. Р. Н. Союза

ДНЯ 6-ГО ВЕРЕСНЯ 1909 р. в гали Сінґера в Elizabeth, N. J.

Початок о годині 3-ій по полудни. За добру забаву ручить Комітет.

БАЛЬ! БАЛЬ!

Товариство ,,Запорожська Січ", від. 251 Р. Н. Союза, в Cleveland, O., котре зістало з'орґанізоване через Михаїла Лазуку, устроює ВЕЛИКИЙ БАЛЬ, дня 4-го вересня 1909 р. в суботу. Початок о 6-ій годині вечером в Гали Stiv & Gostiv, (Literary R. D. and corner W. 5-th Str. На сей Баль запрашаємо всїх щирих Русинів-Українцїв з міста і околиці. Приґравати буде ческа орхестра, котра не одного молодця і дівчину розвеселить. Вступ: Самотний муж або зі женою 35 центів, самотна дама даром. Дуже смачні перекуски і здорові напитки. За порядок ручить балевий комітет.

А. Турчик
М. Андросєчко
Й. Синьчина.

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ ПІК-НІК устроює

Братство св. Михаїла Архан, від. 142. Р. Н. Союза

В ELIZABETH PORT, N.J.

в понедїлок, 6. вересня с. р. в Парку і гали Й. Чирчака cor. South Pork i Front St. Музика добірна. Початок о годині пів до 3-ої пополудни. Ціна тікету 25 цнт.

Вечикий Баль устроює

Украін. Товариство „Днїстер", в суботу, 4. вересня с. р. в The Greenpoint Palace Hall 192 Greene Str., В GREENPOINT, N. Y.

Початок точно о 8-ій год. вечером. Тикет і гетчек 25 цнт. Усїх чесних Русинів і Русинок з Бруклина, Ню-Йорку і околиці запрашає ся сердечно.

На бали буде принимати ся членів без вступного.

(Як можна на баль дістати ся? З долини міста Ню Йорку братп яку небудь кару з пового моста а персїхавши міст, змінити кару до Crosstown. 3 10. або 23. ул. лишень персїхати на другий бік до Бруклина).

За добру забаву ручить Комітет.

Концерт і Баль устроює

ЧИТАЛЬНЯ П'ОСЬВІТИ

в суботу 4-го вересня 1909 в ACADEMY HALL, 525 S. 4th St., Philadelphia, Pa.

Запрашаємо всіх чесних людей.

Завчасу стараємо ся, щоби всїх вдоволити.

Комітет.

Великий Баль устроює

Братство Пр. Діви Марії, від. 123 і Бр. св. Володимира від. 162

В СКРЕНТОН, ПА. **дня 6 го вересня с. р** на Labor Day, в галп Лукана на Пайн-Брок.

З Lackawanna брати кару P. S. — Початок о 8-ій годині рано. Вступ 25 цнт.

Комітет докладає всяких старань, щоби кождого гостя вдоволити. Просить ся усїх Русинів скрентонських загостити на сей баль та переконатись о нашій гостинності.

Комітет.

Інтеліґентна дївчина

пошукує місця до заряду дому. Близші інформації уділить ся в руськім бюрі, 822 N. Franklin Str., Philadelphia, Pa. 13—31

Важне.

Хто хоче, щоби єго адрес змінити мусить подати нам, крім нового, також свій старий адрес.

Дописи просить ся писати лише на одній стороні картки. Дописи непригожі до друку нищить ся, наколи з гори не було означено, що жадає ся її звороту і не було залучено марок на зворот.

ЧИТАЙТЕ!

На підставі ухвали Конвенції „Союза", кожде братство приналежне до „Союза", повинно мати отсі книжки:

1) Книжку членів (іменослов).
2) Книжку місячних складок.
3) Книжку касову і протоколову.

На сі книжки повинно кожде братство заслати 5 долярів до каси „Союза".

Українські пісні на фоноґраф

можна дістати тільки в нас. Рекорди сї спроваджені впрост з Галичини. Фоноґрафи даємо на місячні сплати. Всї українські рекорди мають 10 цалїв величини, і суть подвійні. (Так само і польські) а ціна усїх тільки 65 цнт. — Пишіть сейчас по безплатний каталоґ, а всякі листи пишіть польськими буквами: 28—35

Globe Record & Supply Co.
213-215 East 4-th Street, New York, N. Y.

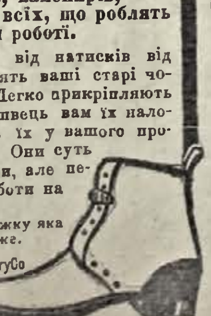
Металеві ОБЦАСИ і ЗАПЯТКИ

Зроблені зі сталн.

Для майнерів, каменярів, фармерів і всіх, що роблять при тяжкій роботі.

Охоронують від ватнєків від обцасів. Зроблять ваші старі чоботи як нові. Легко прикріпляють ся. Кождий швець вам їх наложить. Купите їх у вашого продавця чоботів. Они суть дешевші від пникр, але переробляють чоботи на довго. Пишіть по книжку яка вам більше скаже

United Shoe Machinery Co BOSTON, MASS.

Накладом „СВОБОДИ" вийшли

Папері листові

окрашені гарними вінетами і портретами наших руских ґеніїв — Продає друкарня „Свободи" по ціні 50 цнт. за 25 штук. Адрес: „SWOBODA" 184 Hudson Str. New York, N. Y.

„Про кінець сьвіта".

дуже цікава і займаюча книжочка вийшла накладом „Свободи". З неї всякий цікавий довідає ся чи і коли може наступити кінець сьвіта. Ціна 15 цнт. Замовляти в редакції.

„SWOBODA"
184 Hudson str. New York, N. Y.

Книжки

які можна дістати всклада книжок „Свободи":

	цнт.
Америка	15
Ангел та пустельник і т. і.	15
Борба кляс і чому бобітники орґанізують ся	15
В Старім і Новім краю	25
Гріхи мілїонерів і т. п. С. 7.	15
Дещо. з історії православної місії в Америці	10
Дещо про збвіята	30
Дві левади і т. п. С. 5.	15
Дорога любови, то Божа дорога, С. 6.	15
Еміґрант	15
Жовнїр	10
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Спол. Державах	15
Земельне питанє	15
Зуб за зуб	10
Історія Руси з образками	10
Капітал і праця	15
Книжка рахункова	50
Казка про Жидів	15
Многострадальний народ, огляд історії українського народу	20
Навернений Грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	$2
Образки і загадки	10
Оповіданя	15
Про відступників від рос. православія	10
Про нутро землі	25
Підземні скарби	25
Покуса	10
Псалтир	$1
Розмова Поляка з Русином	10
Смерть	10
Стародавні казки та оповіданя	15
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Унія в Америці	10
Хто з чого жиє	15
Які то є люди на землі, з образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Руско-анґлїйский тлумач	60
Польско-анґлїйский тлумач	60

Молитвенники в красній оправі.

Бог Надежда моя	$2.50
Хліб Души	2.50
Druh Duszi	1.50
Druh Duszi (в звич. опр.)	.75
Молитвенник малий	1.50
Вінець	1.50
Зборник	2.30

Також можна дістати:

Книжочки колекторські церковні	10
Книжочки Братскі	10
Метрики хрещеня	3
Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Поминик померших душ	10

Пишіть на адресу:

Swoboda,
184 Hudson St., New York.

„Гайдамаки"

МІСЯЧНИК для українського робучого народа в Америці,

Виходить в четвер з кінцем кождого місяця під числом 639 E. 11-th Street. New-York, N. Y.

Передплата на рік 1.00 доляр. В Австрії і Росії „ 1.50. долярa.

Адреса: „Haydamaka"
639 East 11 Street.
New-York N. Y.

ЛЕВ НАБОКОВ,

нотар при „Русси-ім Голос-ї"

споряджує усї рос. документи та дає пораду з усїх російських справах. 31-34

98 Second Ave., New York.

ФАРМИ

в стейті Коннентікут, як рівною лоти доми і т. д. (також в околици Ню-Йорку) продає

ІВАН БІЛИК

З великого числа фармів належить передовсім звернути увагу на слідуючі:

108 акрів, 50 акрів землї орної, решта пасовиско і ліс, новий дім на 9 кімнат, стодола і всї другі господ. будинки, великий сад. Ціна 1200 дол.

80 акрів, новий дім 10 кімнат, 30 акрів чистої землї, решта пасовиско і ліс, 6 миль від стациї. Ціна 800 дол.

42 акри чистої землї, дім на два покоєві, стодола і всї будинки. Фарма в місті Ashford, Conn. Ціна 1300 дол.

60 акрів, 35 акрів чистої землї, решта пасов. і ліс; дім новий на 9 кімнат, стодола і всї будинки. На фармі є збіраного вівса в 4 акрів ячмеиню в 2-ох акрів, 1 кінь, 20 топів сїна і посадженик 3 акри бульби. Ціна 1900 дол.

На кождій фармі є сад і всї машини рільничі, тай кожда є недалеко від стациї.

Деякі фарми можна купити на сплату. -36

Влизші інформації уділить:

JOHN BILYK
617 E. 16-th Str., New York.

Русини Пітсбурґа і околиці!

Чи Ви знаєте, що

German Savings & Deposit Bank

на розї 14-ої і Carson ул., South Side,

Pittsburg, Pa.

є найбезпечнійшим банком? Не знаєте, то загляньте до справозданя стейтових контрольорів, що узнали наш Банк за один з найсолїднійших і найпевнійших в Пенсильванії. Маєток 5,000.-000,00. Платимо 4 проц.

Шифкарти на всї лінії. Висилка гроший, справи нотаріяльні, військові і т. и.

Й. Е. Рот, предс.,
А. П. Міллер, касієр,
Ал. Бучак, ур. банку.

ЧИТАЙТЕ! ЧИТАЙТЕ!

ВАЖНЕ ДЛЯ РОБІТНИКІВ! ВАЖНЕ ДЛЯ ДІВЧАТ!

Безплатне Руске Бюро Праці ім. св. Рафаїла, 339 East 20th Street, New York (близько руської грек. кат. церкви св. Юрія) межи 1 а 2 евнею вишукує роботу для мущин желщин, і уділяє інформації та поради еміґрантам.

Просимо всіх, що знають про яку роботу на своїм плейсї для мущин, або дівчат, донести про се під слідуючою адресою:

ST. RAPHAELS RUTHENIAN FREE EMPLOYMENT BUREAU

339 East 20-th St., New York

Іван Сохтис, менаджер.

THE FIRST NATIONAL BANK

OF MINERSVILLE, PA.

Капітал $50.000.00. Надвишка і нерозділені зиски $93.000.00.

Заснований 1864 року.

Найстарший Народний Банк в Скулкил Кавнті.

Провадить загальний банковий бізнес. Видає міжнародні моні ордери, драфти і пересилає гроші до всіх частий сьвіта, позначе гроші на реальности. Депозити сего банку подвоїлись протягом послїдних 5 літ і виносять тепер около $500.000.00.

Гроші пересилає через фір у Knauth Nachod & Kuhne, New York, N. Y.

Повідомляю Вп. Родимцїв, що отворивем в Ню Йорку

„Заграничну канцелярию адвокацку"

і Бюро земе ьних і торговельних полагоджувань

де перепроваджую всякі справи судові і нотаріяльні в Ст. Краю і полагоджую всї справи тутейші за п. середництвом визначних адвокатів американських. Уділяю інформацій і посередничу в усїх справах бізнесових, торговельних і земельних. Продаю і купую лоти, фарми і доми. В моїм „Головнім бюрі військовім" полагоджую фахово, які резервовий офіцер австрійський, всї справи військові **з повним забезпеченем на случай повороту до краю.**

ШИФКАРТИ по цінах компанійних продаю на всї лінії корабельні.

Поручаючись отсим ласкавій памяти мою повну надію, що я, яко щирий Українець а при тім чоловік фахово образований (посїдаю австрійські студия правничі), буду в можности вдоволити вповні кождого в якій небудь справі, а маючи вносини з визначними людьми, і будучи добре обзнакомленим з Американськими обставинами, буду в силі перепровадити кожду справу відповідно вимогам тутейших приписів.

З поважанем

Emanuel Teodorowicz,
FOREIGN LAW OFFICE. -35

150 E. 7th Street, NEW YOR, N. Y.

„ДУШПАСТИР"

се прекрасна, щиро-руська церковно-народна ґазета.

Виходить в Ню Йорку кождого місяця, подає гарні науки духовні і відомости зі сьвіта. В „Душпастир-и" друкують ся важні для всїх оголошення гр. кат. канцелярії Епископської. Не брак там і жартів веселих та сьмішних, і красних образків. „Душпастир" всїм подобає ся — всї єго хвалять.

Коштує на цїлий рік так тут в Америці як і до старого краю всего лиш **$1.20.**

Читайте, що пишуть за „Душпастир":

Canora, Sask., Canada, Марта 29, 1909.

Всечесна Редакціє Душпастиря! — ...Признаю Вам щиру правду, що нїяка часопись так не вдоволила мене, як ся наша, дорога часопись „Душпастир". Ся часопись то єсть так, якби в душе сильну посуху, легкий, маннистий дощ... Нехай засїле благодать Божа над сим початком так гарного і сьвятого дїла! — З поважанем Олекса Хабун.

Подібні похвальні листи приходять до Редакції „Душпастиря", майже що дня. Тож замовляйте „Душпастиря" чим-скорше для себе і для Ваших свояків і знакомих тутки і в краю.

„Душпастир" повинен бути в кождій руській хатї.

Гроші на „Душпастир" треба посилати (найлїпше почтовим моней-ордером) на імя:

Rev. N. Pidhorecki 184 Hudson Str., New York, N. Y.

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО „РАИОН"

		коп.
Драгоманов М.:	„Старі хартії вільности"	40
„	„Рай і поступ"	40
„	„Заздрі боги"	10
„	„Швейцарська спілка"	10
„	„Про волю віри"	10
„	„Євангельська віра в старій Анґлії"	5
„	„Царство Божіє внутри вас" Л. Толстого	10
Стеценко К.:	„Ще не вмерла Україна!" (ноти для хору)	15
„	„Прометей", слова Олекси Коваленка (ноти для хору)	45
	„Цїлість держави і автономія" Піменової, перекл. Олекса Коваленко	3
Лозинський М.:	„Польський і руський революційний рух і Україна," 1. ч.	35
	„Ревізор," комедія в 5 д. Гоголя, перекл. О. Коваленко	25
	„Гетьман, опов. Златовратського, перек. О. Коваленко	10
Кононенко М.:	„Струна." Поезії	20
	„Любов до ближнього," жарт в 1 картині Л. Андреєва, переклав Олекса Коваленко	10
	„Розвага," Український Декламатор. Том І. Уложив Олекса Коваленко	1 25
	„Розвага," Український Декламатор. Том II. Уложив Олекса Коваленко	1 руб.
	„Терновий Вінок." Літературно Артистичний Альманах, під редакцією Олекси Коваленка, Видане роскішне. з картинами, малюнками і вінетками. (В оправі 2 карб.)	1.25
	„Горбоконик." Весела гум ристична казка для дорослих і дїтей. Олекси Коваленка. З малюнками	20
	„Українська Муза." Поетична антольоґія (хрестоматія). Під редакцією Олекси Коваленка. В антольоґію входять кращі твори 134 українських поетів. 1280 ст. (В оправі 2 р. 75 к.)	2 р

Продають ся в „Українській книгарні", б. „Київської Старини", Київ, Безаківська, 8.

Шершень

(Szerszen)

одинока українська гумористична часопись в Америці.

Виходить 2 рази місячно.

Річно в Америці $1.50, в Европі і Канадї $2.00.

Адреса:
„SZERSZEN"
184 Hudson St.
New York, N. Y.

Чи Вам треба аж стріляти, щей може з гармати?
Щоб Вам в ухо загреміти: шліть же передплати!
Знаєте Брати що наш „Шершень" козацького роду
Рублів зовсім не дістане, хотьби скакав в воду!
І хоть врагів він кусає, хоть він і хороший,
Щоб раз вилетїв з друкарні — треба купу грошей.
А в Ню Йорку та на кредит годі друкувати
Тож гляньте ся Дорогії з присланєм предплати!...

Оригінальне сватанє.

У ріжних народів — після утертих, місцевих звичаїв — сватаня відбувають ся оригінально.

Так приміром у угорських Циганів пироги заступають любовні листи і грають важну ролю. Парубок, бажаючи взаїмности в любові, запікає в пирогови монету і при нагоді передає його дівчині. Наколи дівчина прийме монету, єсть се знаком, що дарить парубка взаїмною любовю; колиж сейчас відішле пиріг, так се означає відмову. Добрий се спосіб, бо справу рішають ся борзенько без коштів і заходів.

У многих частинах сьвіта вимагають від судженого лишень фізичної сили.

У пів-дикпх племен, мешкаючих на пустині арабській, парень забирає собі усмотрену дівчину силою і то в тім часі, коли вона пасе батьківське стадо. Само собою розумієть ся, що дівчина боронить ся цілою силою, уживаючи в борбі усього, що лишень її під руку попадеть ся: киї, камінє і песок служить її на оборону. Наколи в борбі зранить напасника, вкриває ся славою на ціле житє. Колиж парень зможе дівчину одолїти і притаскати до шатра свойого батька, — супружество тим чином формально і „правно" заключене.

Ескімоси не лїпше поступають. Усмотрену товаришку житя силою притягають до своїої ледової юртри, або шатра, — а тягнуть її без церемонії за довге волосє, або шубову одежину.

У племени Пао-Мідос, одного з народів бірмано-тарського, сватанє відбуває ся дуже поетично. Мужчини того племени, місто горячих слів, свої любовні почуваня заявляють, при звуках музики. В перший холодний, осінний день уряджують велике торжество, на котре збирають ся всї дївчата, пригожі до супружого стану. Молодїж, розвивши поміж деревами, приграває на улюблених своїх інструментах. Дївчата, проходжуючись, вслухують ся в звуки музики, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; наколи дївчина відходить, [illegible] [illegible] що музики не [illegible] — парубок тераз в якусь на[illegible]; колиж підійде близше і кине йому цьвітку на інструмент, розрадуваний молодець зриваєсь з місця і хватає дівчину за руку, вважаючи при тім, щоби не згубити цьвітки.

На острові Борнео задержав ся немеoше оригінальний звичай. Мужчина хотячи мати взаїмність і взгляди дївчини, з цілою лицарською вдачею помагає її в найтяжшій праці. Наколи вибрана привитає його усьмихом, парубок, як лиш западе ніч, скрадаєсь до її рідної хати. Наколи родичі дївчини прихиляють ся до бажань обопільних і годять ся на подружє молодої пари, не рухають ся з місця і удають, що сплять; — тоді дївчина встає і приймає від парубка солодощі. В сей спосіб заключені заручини суть вповні формальні.

Коли Японець бажає осьвідчитись, кидає китицю блїдих цьвітів сливового дерева в носилки (лектику) женщини свойого серця і то в хвили, коли вона вибирає ся на вінчанє своїої товаришки-подруги. Наколи Японка цьвітів не приймe, єсть се доказом, що згордила і відкинула осьвідчини молодця; колиж китицю припне до одежі з боку, — залюблений може собі бажати поводженя в любови.

Мова чоловіка — яко єства.

Знані суть деякі случаї, що діти виростали в повній самоті, не чуючи ні звука людської мови.

При тім, коли дитина була сама одна, вона сама собою оставала німою; колиж їх було двоє, то вони для взаїмних зносин виробляли собі осібну мову, котра по більшій части складалась із односкладових виразів.

Такі факти відосібненого житя піддали вченим гадку о мові чоловіка-єства, с. є. о сім, якою мовою повинен говорити чоловік, котрий від роду не чув і одного людського слова.

Питанє на сю тему піднялось в кружку одного научного француського товариства в р. 1752. Один з вчених обставав при тім, що чоловік, лишений від уродженя самому собі, напевно буде говорити по китайськи, а то тому, бо — після думки сього вченого — „язик китайський є найдавнійший". Другий доводив, що по жидівськи, зглядно по староєврейськи, бо тим язиком говорили наші прародичі Адам і Ева. Третий обстоював за язиком матери, бо дитина вже з груди і крови матери виссала його.

Понеже ні на один із тих не згоджено ся, рішено вчинити пробу.

Вони взяли двоє, зовсім маленьких дітий із дому притулку і відвезли їх до одної жінки в горах Альпах. Жінка та була німа і з ними не мала жадних зносин, бо мешкала в домі одиноцем, з далека від людий, занимаючись маленьким господарством. На щасте вона була письменна і тому вчені на письмі її все пояснили, чого від ньої вимагаєсь. Вона мала виховувати дітий, але під тим условієм, щоб вони не бачили людий і не могли чути людської мови.

Минуло шість літ, діти вернули і були представлені товариству вчених. І щож показалось? Діти під всяким зглядом були вповні розвинені, були здорові і примірно виховані — але не вміли говорити і словечка. Але нагода до наслідуваня, котра лежить в основі утвореня ся мови, — у них була все діяльна і вони підхоплювали, присвоювали собі усї звуки, які довкруга себе зачули: гавканє пса, мявкiт кота, кудкуданє курий, хрюньканє свиний, блеянє овець і т. д.

Крім сього в зносинах між собою вони що придумали цілу систему рухів, знак'в, зворотів тіла, свистів (в наслідуваню ріжних птиць) і т. п.

Колиж їх після сього віддали на вихованє на оден хутір недалечко Парижа, де вони жили між нормальними людьми, — вони незвичайно скоренько навчили ся по француськи.

З сього виходить, що первісним язиком (мовою) у чоловіка є його матерний язик, неначе справді виссаний з грудий матери. Шануймож і любім матерню мову!

Дивовижна секта

Як звісно, під впливом діяльности звісного „чудотворця" Ів. Кронштадського повстала в Росії окрема секта, називана „йоанітами". Російські часописи доносять, що між йоанїтами утворила ся нова секта, котра має на меті „відродити людий". Секта дуже нагадує відому хлистовщину. Числить ся секта в собі 28 людий. Вони вже вспіли виявити свою прихильність до громадських справ, а тепер розповсюджують так звані „духовні шлюби". Річ в тім, що йоанїти признають дитячими літа до 13 років; на чотирнайцятому дівчинка стає дівчиною, а хлопець — парубком, їм можна вінчатись, але діти їх не могуть вже бути „чистими", бо батьки вспіли зазнати порочного житя людий. Через те секта признає за найлїпші шлюби, коли дівчині 10 років, а хлопцеви 13. А такі весіля потрібні для того, щоб народив ся „предтеча-спаситель міра". Ся секта вже вспіла взяти 15 пар дітий. Куди вони їх заховали, ніхто не знає. Батьки дітий дуже стурбовані сим і глядають за тим гнїздом.